

**Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
obce Krížová Ves**

na roky 2024 – 2030

**PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA
OBCE KRÍŽOVÁ VES NA ROKY 2024 – 2030**

***schválený Obecným zastupiteľstvom Krížová Ves
13.02.2025 uznesením č. 80/2025***

Plánované obdobie	2024-2030
Schvaľovací orgán	Obecné zastupiteľstvo Krížová Ves
Identifikácia územnej samosprávy, pre ktorú sa dokument spracováva	Obec Krížová Ves Krížová Ves č. 51, 059 01 Spišská Belá
Dátum schvaľovania	13.02.2025
Gestor tvorby PHRSR a jeho kontaktné údaje	Jozef Grivalský starosta obce e-mail: krizovaves@krizovaves.sk
Koordinátor tvorby PHRSR a jeho kontaktné údaje	RNDr. Paula Grivalská e-mail: paula.vojtickova@gmail.com
Adresa zverejnenia PHRSR na webovom sídle zadávateľa tvorby stratégie	www.krizovaves.sk

OBSAH

1 ÚVOD – ZÁKLADNÉ VÝCHODISKÁ PROCESU TVORBY A OBSAHU	5
1.1 Inštitucionálne východiská	5
1.1.1 Legislatíva upravujúca tvorbu a implementáciu PHRSR	5
1.1.2 Rozhodovacie kompetencie v oblasti tvorby a implementácie PHRSR	6
1.1.3 Partneri	6
1.2 Obsahové východiská	7
1.2.1 Zdôvodnenie potreby spracovania PHRSR	7
1.2.2 Definícia územia pre spracovanie PHRSR a územnej štruktúry stratégie PHRSR	9
1.2.3 Relevantné vstupy z nadradených programových a strategických dokumentov	9
1.2.4 Informácia o procese participácie tvorby PHRSR	11
1.2.5 Charakteristika a štruktúra dokumentu	13
2 ANALYTICKÉ VÝCHODISKÁ	14
2.1 Zhodnotenie implementácie doterajších stratégií	15
2.1.1 Ex-post hodnotenie projektov obce Krížová Ves za roky 2015 – 2020	22
2.2 Kľúčové trendy vývoja, ak by sa stratégia PHRSR neimplementovala	24
2.3 Identifikácia vnútorných potenciálov, výziev, limitov a problémov	24
2.3.1 Základná charakteristika a poloha obce Krížová Ves	25
2.3.2 História obce Krížová Ves	27
2.3.3 Prírodné pomery	30
2.3.4 Demografické údaje	32
2.3.5 Trh práce	36
2.3.6 Ekonomický potenciál	38
2.3.7 Infraštruktúra a občianska vybavenosť	39
2.3.8 Kultúrna, športová a spolková činnosť	42
2.3.9 Štruktúra samosprávy a hospodárenia obce	43

2.4	Identifikácia výziev, limitov a problémov z vonkajšieho prostredia	48
2.5	Výstupy SWOT analýzy pre voľbu typu stratégie	58
2.6	Identifikácia disparít a faktorov rozvoja	61
3	ROZVOJOVÁ STRATÉGIA	63
3.1	Vízia rozvoja a hlavný cieľ	64
3.2	Systém cieľov a indikátorov	68
3.3	Strategický prístup pre dosiahnutie vízie a hlavného cieľa, priorít a systému cieľov PHRSR	72
3.4	Partneri pre implementáciu PHRSR a stratégia ich zapojenia	74
4	IMPLEMENTÁČNÝ PLÁN A PLÁN MONITOROVANIA	74
4.1	Komunikačná stratégia	76
4.2	Monitorovanie a hodnotenie	77
5	PLÁN VYUŽITIA ZDROJOV VRÁTANE FINANČNÉHO PLÁNU	80
6	RIZIKÁ IMPLEMENTÁCIE A ICH PREVENCIA	82
7	ODPORÚČANIA A POŽIADAVKY VYPLÝVAJÚCE ZO SPRACOVANIA PHRSR	83
7.1	Záverečná správa	84
8	ZDROJE INFORMÁCIÍ	85
9	ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK	88
10	ZOZNAM TABULIEK, GRAFOV A MÁP	90
11	ZOZNAM DOTKNUTÝCH SUBJEKTOV	92
12	AKČNÝ PLÁN	93

1 ÚVOD – ZÁKLADNÉ VÝCHODISKÁ PROCESU TVORBY A OBSAHU

Dokument „Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030“ (ďalej len PHRSR) je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce stanovuje jeho strategické ciele a priority rozvoja. PHRSR je základným programovým dokumentom podpory regionálneho rozvoja na lokálnej úrovni. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania rozvoja obce. Prostredníctvom PHRSR sa uskutočňuje podpora rozvoja na úrovni miestnej samosprávy s dôrazom na sociálnu, hospodársku a environmentálnu oblasť.

1.1 Inštitucionálne východiská

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030, vychádza a nadväzuje na už spracované a pripravené strategické rozvojové materiály na subregionálnej, regionálnej a národnej úrovni pri rešpektovaní a implementácii stratégií, Slovenskou republikou ratifikovaných, územne účinných medzinárodných dohovorov a programov. Vychádza tiež z predchádzajúcich už spracovaných strategických a koncepčných dokumentov obce Krížová Ves.

1.1.1 Legislatíva upravujúca tvorbu a implementáciu PHRSR

V zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o podpore regionálneho rozvoja) sa rozvoj obce

uskutočňuje na základe Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce. Obec na všestranný rozvoj svojho územia a zabezpečenia potrieb jeho obyvateľov pri výkone samosprávy vypracúva, schvaľuje a pravidelne zabezpečuje a vyhodnocuje plnenie PHRSR obce.

PHRSR obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030 je spracovaný podľa Metodiky tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného SMART (inteligentného, rozumného) rozvoja, predloženej Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce je pre obce veľmi dôležitým dokumentom aj z toho dôvodu, že v zmysle zákona o podpore regionálneho rozvoja je jeho schválenie podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov.

1.1.2 Rozhodovacie kompetencie v oblasti tvorby a implementácie PHRSR

V súlade so zákonom o podpore regionálneho rozvoja tento PHRSR schvaľuje Obecné zastupiteľstvo Krížová Ves.

1.1.3 Partneri

V zmysle zákona o podpore regionálneho rozvoja sa PHRSR vypracúva pri uplatnení partnerstva. Pri identifikácii kľúčových partnerov pre spracovanie a implementáciu PHRSR vychádzame z troch druhov zapájania sa:

Dotknutá verejnosc' – Obyvatelia obce Krížová Ves – fyzické osoby staršie ako 18 rokov, resp. právnické osoby a občianske iniciatívy so sídlom v obci Krížová Ves tvorené fyzickými osobami staršími ako 18 rokov, ktoré majú záujem, alebo môžu mať záujem o prípravu PHRSR pred jeho schválením. Táto dotknutá verejnosc' má právo zúčastniť sa prípravy a posudzovania vplyvov PHRSR, a to až do jeho schválenia, vrátane práva podať písomne stanovisko, zúčastniť sa na konzultáciách a verejnom prerokovaní PHRSR.

Hlavní aktéri rozvoja – Aktéri rozvoja obce – subjekty, ktoré zohrávajú akúkoľvek úlohu v rozvoji obce, bez ohľadu na ich dotknutosť a záujem o účasť na procese rozhodovania, tvorby PHRSR a jeho implementácii. Za aktéra rozvoja sa považuje Rada partnerstva, nakoľko o podpore projektov, ktoré predkladajú obce, mestá a vyššie územné celky už nerozhodujú riadiace orgány na ministerstvách, ale priamo zástupcovia regionálnej a miestnej územnej samosprávy, štátnej správy a sociálno-ekonomickí partneri, ktorí sú združení v tzv. Radách partnerstva.

Hlavní sociálno-ekonomickí partneri – Subjekty (fyzické a právnické osoby), ktoré sú aktívne pri cieľavedomom rozvoji obce a majú záujem o účasť na procese rozhodovania, tvorby PHRSR a jeho implementácii, teda sú pri nich partnermi verejného sektora. Inštitucionalizované partnerstvá pre tvorbu a implementáciu PHRSR obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030, nevznikli.

1.2 Obsahové východiská

1.2.1 Zdôvodnenie potreby spracovania PHRSR

V súvislosti s novým programovým obdobím Európskej únie na roky 2021-2027 a v súlade so zákonom o podpore regionálneho rozvoja je nevyhnutné aktualizovať základné strategické a programové dokumenty, prostredníctvom ktorých je možné

čerpať finančné prostriedky z Európskych štrukturálnych a investičných fondov na podporu rozvojových projektov a aktivít.

V súlade so zákonom o podpore regionálneho rozvoja je obec povinná aktualizovať alebo vytvoriť Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a pripraviť ho v súlade s ustanoveniami novelizovaného zákona. Jeho cieľom je na základe aktuálnej situácie v obci vytvoriť strategickú a implementačnú časť tak, aby sa stala východiskom pre realizáciu budúcich projektov. Obec Krížová Ves disponuje strategickým dokumentom, ktorého platnosť skončila v roku 2020 a preto je potrebné vytvoriť nový strategický dokument.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030 je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskeho a sociálneho potenciálu obce stanovuje strategické ciele a priority jej rozvoja. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania rozvoja obce, je to program cielených opatrení, navrhnutý pre oživenie sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja.

Cieľom dokumentu je navrhnuť funkčnú stratégiu, ktorá bude zameraná najmä na hospodársky a sociálny rozvoj obce. Určuje hlavné póly rozvoja, zostavuje strategické ciele a ustanovuje úlohy a potreby pre ďalší rozvoj. Ciele sú stanovené tak, aby priniesli mnohostranný rozvoj. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030 je možné priebežne aktualizovať, najmä jeho akčné plány za jednotlivé oblasti. Hodnota a využitie tohto dokumentu je v tom, že je formulovaný na základe terénneho výskumu a za podpory miestnej samosprávy, obyvateľov, vychádza z konkrétnych problémov a potrieb obce.

Dôležitou potrebou pre vypracovanie nového PHRSR je tiež zabezpečenie súladu strategického dokumentu obce s novou Metodikou tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja pre programové obdobie po roku 2020.

Prehľad identifikovaných výziev, problémov pre tvorbu PHRSR:

- nedobudovaná infraštruktúra obce, resp. jej nevyhovujúci stav v súčasnej dobe,
- nedostatočné využitie existujúceho rozvojového potenciálu.

1.2.2 Definícia územia pre spracovanie PHRSR a územnej štruktúrácie stratégie PHRSR

PHRSR je spracovaný pre územie obce Krížová Ves, pozostávajúce z k. ú. Krížová Ves. Obec Krížová Ves je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky, ktorý svoje samosprávne kompetencie vykonáva samostatne podľa zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení. Nachádza sa na severovýchode Slovenska. Na základe územno-správneho členenia patrí do okresu Kežmarok a Prešovského kraja. Od okresného mesta je vzdialená 7 km a od krajského mesta je vzdialená 88 km. Krížová Ves spadá do kategórie vidiecka obec.

1.2.3 Relevantné vstupy z nadradených programových a strategických dokumentov

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce je v zmysle zákona o podpore regionálneho rozvoja vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v základnom implementačnom dokumente plnenia národných priorít Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj Organizácie spojených národov v Slovenskej republike, ktorým je Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 – dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja SR – Slovensko 2030, a ktorá plní úlohu národnej stratégie regionálneho rozvoja SR. PHRSR obce pritom zohľadňuje aj ciele a priority ustanovené v programe rozvoja príslušného vyššieho územného celku a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie regiónu a obce. PHRSR korešponduje aj s ostatnými programovými a strategickými dokumentmi regionálneho rozvoja na národnej a regionálnej úrovni, ale je v súlade aj s ďalšími rozvojovými dokumentmi obce.

Prehľad relevantných strategických dokumentov na národnej úrovni:

- Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027
- Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030
- Stratégia digitálnej transformácie Slovenska 2030
- Agenda 2030
- Zelenšie Slovensko – Stratégia environmentálnej politiky SR do roku 2030 (Envirostratégia 2030)
- Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja Slovenskej republiky
- Program Slovensko 2021 – 2027
- Nízkouhlíková stratégia rozvoja SR do roku 2030
- Východiskový návrh priorít SR pre politiku súdržnosti na programové obdobie 2021 – 2027
- Východiskové pozície Slovenskej republiky k politike súdržnosti Európskej únie po roku 2020
- Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021 – 2030
- Národná stratégia regionálneho a územného rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030
- Národný investičný plán Slovenskej republiky na roky 2018 – 2030
- Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike
- Národná stratégia Slovenskej republiky pre bezpečnosť cestnej premávky na roky 2021 – 2030

Prehľad relevantných strategických dokumentov na úrovni kraja:

- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2021 – 2030
- Integrovaná územná stratégia Prešovského samosprávneho kraja 2021 – 2027
- Koncepcia rozvoja cestovného ruchu v PSK
- Stratégia PSK pre mládež na roky 2023 – 2028
- Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v Prešovskom samosprávnom kraji na roky 2020 – 2025

- Plán udržateľnej mobility PSK
- Stratégia SMART PSK – kvalitnejšia budúcnosť
- Integrovaná územná stratégia PSK 2021 – 2027
- Stratégia rozvoja cyklodopravy a cykloturistiky v Prešovskom kraji

Prehľad relevantných strategických dokumentov na úrovni okresu a obce:

- Akčný plán najmenej rozvinutého okresu Kežmarok
- Územný plán obce Krížová Ves
- Komunitný plán sociálnych služieb obce Krížová Ves na roky 2012 – 2016
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Krížová Ves na roky 2015 – 2020

1.1.4 Informácia o procese participatívnej tvorby PHRSR

Proces spracovania PHRSR obce nemôže byť jednorazovou izolovanou činnosťou, ale musí byť súčasťou cyklu strategického riadenia obce: strategické plánovanie – programovanie – realizácia a jej riadenie (vrátane riadenia zdrojov a finančného manažmentu) – monitoring a hodnotenie – adaptácia stratégie alebo tvorba novej stratégie. Tento postup zabezpečuje dosiahnutie želaných výsledkov v neustále sa meniacom prostredí.

Proces tvorby PHRSR v systéme strategického riadenia integruje rozvojové programové dokumenty tak, aby predstavoval ústrednú časť strategického plánovania zastrešujúcu všetky ostatné plánovacie dokumenty obce. Integrované rozvojové plánovacie dokumenty sú pritom chápané ako dokumenty, ktoré prevádzujú, harmonizujú a zastrešujú viaceré oblasti rozvoja obce, ktoré môžu byť predmetom aj samostatných odvetvových strategických dokumentov.

Na tvorbe a pripomienkovaní PHRSR sa podieľal starosta obce (Gestor spracovania a tvorby stratégie) a pracovníci obecného úradu. PHRSR spracovala RNDr. Paula Grivalská (Kordinátor prípravných prác a tvorby PHRSR), ktorá celý proces spracovania dokumentu komunikovala s vedením obce a odbornými pracovníkmi Obecného úradu v Krížovej Vsi.

Metodický prístup k riešeniu programu rozvoja vychádzal z aktuálnej verzie metodickéj príručky Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného SMART (inteligentného, rozumného) rozvoja

Metodiky tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného SMART (inteligentného, rozumného) rozvoja. Proces spracovania PHRSR prebiehal v siedmych základných fázach:

Tabuľka 1: Proces spracovania PHRSR

Fáza/ krok	Obsah	Začiatok a koniec fázy	Zodpovedná osoba
1.	Identifikácia potreby a impulzov vypracovania PHRSR a rozhodnutie o začatí prípravných prác	07/2024 – 07/2024	Gestor spracovania PHRSR
2.	Prípravné práce, spracovanie a schválenie vstupnej správy vrátane predbežnej vízie	08/2024 – 08/2024	Kordinátor prípravných prác PHRSR
3.	Inventarizačná, analytická a prognostická fáza spracovania PHRSR	09/2024 – 09/2024	Kordinátor tvorby PHRSR
4.	Stanovenie vízie, strategického smerovania, priorít a strategických cieľov PHRSR	10/2024 – 10/2024	Kordinátor tvorby PHRSR

5.	Návrh vlastnej stratégie – strategického prístupu, postupu a nástrojov na dosiahnutie vízie a cieľov	10/2024 – 10/2024	Koordinátor tvorby PHRSR
6.	Nastavenie implementácie, financovania, monitorovania a vyhodnocovania PHRSR	11/2024 – 11/2024	Koordinátor tvorby PHRSR
7.	Prerokovacie a schvaľovanie návrhu PHRSR	12/2024 – 12/2024	Gestor tvorby stratégie

Zdroj: Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného SMART (inteligentného, rozumného) rozvoja

1.2.5 Charakteristika a štruktúra dokumentu

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Krížová Ves je spracovaný na obdobie 2024 – 2030. Nahrádza Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Krížová Ves na roky 2015 – 2020 a integruje sektorové strategické dokumenty obce Krížová Ves.

Cieľom Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Krížová Ves je navrhnuť také smerovanie hospodárskeho a sociálneho rastu obce, ktoré vyjadruje ekonomické a sociálne záujmy jej občanov a je v súlade so strategickými cieľmi a prioritami štátu, vyššieho územného celku, záujmami ochrany historicko-kultúrneho dedičstva a životného prostredia. Jeho poslaním je zabezpečiť kontinuitu rozvoja obce bez ohľadu na politickú príslušnosť štatutárneho zástupcu obce a obecného zastupiteľstva.

PHRSR obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030 pozostáva z:

- a) **analytickej časti**, ktorá obsahuje komplexné hodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce s väzbami na širšie územie a odhad jej budúceho vývoja s dôrazom na možné riziká a ohrozenia vo väzbe na existujúce relevantné stratégie a koncepcie a využívanie vnútorného potenciálu územia, jeho limitov rozvoja, definovanie podmienok udržateľného rozvoja obce,
- b) **strategickej časti**, ktorá obsahuje stratégiu rozvoja obce pri zohľadnení jej vnútorného špecifika a určuje hlavné smery, priority a ciele rozvoja rešpektovaním princípov regionálnej politiky s cieľom dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja,
- c) **programovej časti**, ktorá obsahuje najmä zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie PHRSR obce,
- d) **realizačnej časti**, ktorá je zameraná na popis postupov inštitucionálneho zabezpečenia formou partnerstva a organizačné zabezpečenie realizácie PHRSR, systém monitorovania a hodnotenia plnenia PHRSR obce s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie formou akčného plánu,
- e) **finančnej časti** ktorá obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie PHRSR.

Tieto časti sú rozdelené do jednotlivých kapitol. PHRSR obce je optimálnym nástrojom pre rozvoj obce a jedinečnou možnosťou na strategický pohľad do samosprávy vôbec.

2 ANALYTICKÉ VÝCHODISKÁ

Spracovanie primárnych analýz doterajšieho vývoja a stavu obce je dôležitým krokom v procese tvorby PHRSR. Primárna analýza má identifikovať vnútorné rozvojové potenciály a limity a zároveň prehĺbiť poznanie príčin problémov a obsahu

výziev vyplývajúce z vývoja a súčasného stavu územia aj na základe sledovania vývoja štatistických údajov.

Tieto analýzy zahŕňajú problematiku socio-ekonomickej analýzy, územno-technickej analýzy, prírodno-environmentálnej analýzy zameranej na analýzu prírodného prostredia a inštitucionálno-organizačnej analýzy. Predmetom primárnej analýzy je aj zhodnotenie už (v minulosti) plánovaných a realizovaných opatrení, aktivít, projektov, ktoré boli realizované na území, vrátane kritického zhodnotenia dopadov, efektov a efektívnosti, resp. príčin ich nerealizácie. Osobitná pozornosť sa má venovať otázkam súladu jednotlivých parciálnych stratégií a strategických dokumentov. Súčasťou kritickej analýzy by tiež malo byť vyhodnotenie súladu existujúcej územnoplánovacej dokumentácie s aktuálne identifikovanými prioritami a cieľmi rozvoja. Rozpor totiž môže byť dôvodom pre zaradenie aktualizácie resp. spracovanie novej územnoplánovacej dokumentácie.

Na základe týchto parciálnych analýz je možné potom identifikovať hlavné faktory a disparity rozvoja. Disparity rozvoja ako kontrasty medzi rozvojovými potenciálmi a stavom resp. limitmi v území sú osobitne dôležité pre identifikáciu resp. spresnenie výziev pre stratégiu.

2.1 Zhodnotenie implementácie doterajších stratégií

Predchádzajúci Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Krížová Ves bol spracovaný na obdobie rokov 2015 – 2020. Predmetný dokument definoval priority obce v niekoľkých oblastiach: v environmentálnej, sociálnej a hospodárskej. Nasledovná tabuľka uvádza zoznam plánovaných a zrealizovaných projektov/aktivít vrátane termínu realizácie a výšky nákladov (aj podľa jednotlivých zdrojov).

Tabuľka 2: Prehľad realizovaných projektov v Krížovej Vsi od roku 2015

Realizované projekty	Termín realizácie	Náklady celkom v €	Z rozpočtu obce	Z iných verejných zdrojov	Z úver. zdrojov
Prioritná oblasť: Hospodárska					
1.1.1 Aktualizácia územno-plánovacej dokumentácie	2019	21 780,00	21 780,00	0,00	0,00
1.1.2 Založenie obecného-sociálneho podniku	2021	5000,00	5000,00	0,00	0,00
1.2.1 Rekonštrukcia budov vo vlastníctve obce	2024	50 316,00	5 995,00	44 321,00	0,00
1.2.2 Rozšírenie existujúceho resp. zriadenie (výstavba) nového obecného cintorína					
1.3.1 Rekonštrukcia turisticky atraktívnych nehnuteľností (hlavne objektu kaštieľa)	2013-2024	443 186,00	343 436,00	99 750,00	0,00
1.3.2 Podporovať vznik a prevádzku turistickej infraštruktúry pre poskytovanie komplexných služieb					
1.4.1 Vytvorenie a správa turistických a náučných chodníkov v obci a jej okolí					
1.4.2 Vytvoriť zázemie a podmienky pre rozvoj agroturistiky					
1.4.3 Aktívne zapájanie sa do projektov a komunikácie za účelom spolupráce všetkých subjektov oblasti Kežmarok a okolie v cestovnom ruchu					

1.4.4 Vytvárať nové komplexné produkty CR využívajúc prírodné danosti a históriu územia					
1.5.1 Výstavba MŠ s kuchyňou a menšou telocvičňou	2022-2023	905 110,00	246 193,00	658 917,00	0,00
1.5.2 Výstavba telocvične pre ZŠ	2019-2020	224 512,00	24 512,00	200 000,00	0,00
1.5.3 Pravidelná údržba objektov základnej školy	2021-2024	45 300,00	45 300,00	0,00	0,00
1.5.4 Podpora vytvárania miest pre asistentov učiteľa a ich činností v MŠ a ZŠ	2018-2020	90 364,00	0,00	90 364,00	0,00
1.5.5 Odstavné plochy, parkoviská v areáli ZŠ	2020	24 219,00	24 219,00	0,00	0,00
1.5.6 Vytvorenie a vybudovanie oddychových zón v areáli ZŠ					
1.6.1 Vybudovanie športového/detského ihriska v areáli novej materskej školy					
1.6.2 Podporovať záujmové združenia poskytujúce neformálne vzdelávanie					
1.7.1 Zvýšenie počtu služieb obecného úradu poskytovaných občanom elektronicky					
1.8.1 Zapojenie sa do projektov elektronizácie služieb samosprávy (napr. Dátové centrum obcí a miest)					

1.8.2 Zabezpečiť školenia zamestnancov obecného úradu a podriadených organizácií pre prácu s informačnými technológiami					
1.8.3 Zabezpečenie „mapovej služby“ obce pre zamestnancov aj obyvateľov obce					
1.9.1 Modernizácia výpočtovej a kancelárskej techniky na obecnom úrade	2015-2020	3031,00	3031,00	0,00	0,00
1.9.2 Zabezpečenie prevádzky verejnej Wi-Fi siete v centre obce					
1.10.1 Konsolidácia výdavkov obce					
1.10.2 Odpredaj prebytočného majetku					
1.11.1 Realizácia opatrení na zvýšenie príjmov obce prostredníctvom zlepšeného výberu miestnych daní a poplatkov					
1.11.2 Podpora konania trhov v obci					
Prioritná oblasť: Sociálna					
2.1.1 Výstavba nájomných bytov nízkeho štandardu	2014	414 419,00	124 779,00	289 640,00	0,00

2.2.1 Zabezpečenie pozemkov, infraštruktúry a sietí pre možnosti IBV v určených lokalitách	2020	56 816,00	56 816,00	0,00	0,00
2.2.2 Výstavba nových obecných nájomných bytových domov					
2.3.1 Pokračovanie v zabezpečovaní terénnej sociálnej práce v Rómskej komunite a jej rozšírenie podľa potrieb aj na iné znevýhodnené skupiny obyvateľstva	2015,2018-2020	188 586,00	2 000,00	186 565,00	0,00
2.3.2 Zabezpečenie terénneho zdravotného asistenta a vytvorenie podmienok pre jeho prácu					
2.4.1 Výstavba komunitného (príp. aj hygienického) centra v obci					
2.4.2 Spracovanie Plánu rozvoja komunitných služieb					
2.4.3 Podpora činnosti a aktivít Dobrovoľného hasičského zboru Krížová Ves					
2.4.4 Podpora verejných i neverejných poskytovateľov sociálnych služieb					
2.5.1 Zriadenie zariadenia pre seniorov (denný stacionár alebo domov dôchodcov)					

2.6.1 Zabezpečenie bezbariérového pohybu a prístupu do verejných budov v obci					
2.6.2 Podpora záujmových združení zaoberajúcich sa prácou s telesne a duševne postihnutými osobami					
2.7.1 Vybudovanie viacúčelového športového ihriska, príp. športových plôch	2014	55 685,00	48 885,00	6800,00	0,00
2.7.2 Vybudovanie cyklotrasy vedúcej cez katastrálne územie obce					
2.7.3 Podpora aktivít športových klubov a združení	2024	2514,00	2514,00	0,00	0,00
2.8.1 Podpora aktivít organizácií pôsobiacych v oblasti kultúry					
2.9.1 Podpora činnosti obecných hliadok	2018-2020	373 785,00	0,00	373 785,00	0,00
2.9.2 Dobudovanie kamerového zabezpečovacieho systému v obci	2024	27 469,00	27 469,00	0,00	0,00
2.10.1 Zriadenie zdravotného strediska v obci					
Prioritná oblasť: Environmentálna					
3.1.1 Skvalitnenie a dobudovanie protipovodňovej ochrany obce					

3.1.2 Osveta v problematike životného prostredia					
3.1.3 Podpora plánovania a realizácie vodozádržných opatrení v krajine					
3.2.1 Revitalizácia verejných priestranstiev, budovanie oddychových zón a obnova verejnej zelene					
3.3.1 Vybudovanie a prevádzka zberného dvora na triedený odpad	2022-2023	159 262,00	9 930,00	149 332,00	0,00
3.3.2 Rozšírenie ČOV a dobudovanie vetiev a zariadení splaškovej kanalizácie v obci					
3.3.3 Vybudovanie dažďovej kanalizácie v obci a odvodnenie miestnych komunikácií					
3.3.4 Zabezpečenie likvidácie čiernych skládok odpadu	2021	63 936,00	63 936,00	0,00	0,00
3.3.5 Podpora a realizácia osvetly a propagácie vhodnosti separovania a recyklácie odpadov vo všetkých kategóriách obyvateľstva					
3.4.1 Obnova miestnych komunikácií	2020-2021	290 333,00	290 333,00	0,00	0,00
3.4.2 Zabezpečenie technickej vybavenosti a výstavby vhodnej infraštruktúry a ich rekonštrukcia v obci	2022-2023	168 817,00	34 721,00	134 096,00	0,00

3.4.3 Podpora a technické zázemie pre činnosť Dobrovoľného hasičského zboru Krížová Ves					
3.4.4 Majetkovo-právne vysporiadanie pozemkov plniacich verejnoprospešné funkcie vrátane geodetického zamerania					
3.4.5 Zvyšovanie energetickej efektívnosti obecných budov a zariadení	2021	718 375,00	40 914,00	677 461,00	0,00
3.4.6 Obnova, rekonštrukcia a výstavba verejného osvetlenia	2019-2022	45 509,00	45 509,00	0,00	0,00

Zdroj: Obecný úrad Krížová Ves

2.1.1 Ex-post hodnotenie projektov obce Krížová Ves za roky 2015 - 2020

Súčasťou Ex-post hodnotenia projektov obce Krížová Ves za roky 2015 - 2020 je analýza súčasného stavu pripravenosti investičných zámerov a možností ich financovania z rôznych zdrojov vrátane hodnotenia ich príspevku k rastu alebo rozvoju územia, tvorbe nových pracovných miest a k zlepšeniu kvality života obyvateľov. Z tohto pohľadu možno obec Krížová Ves vzhľadom na svoj finančný rozpočet, personálne kapacity a možnosti, označiť sa schopnú obec s kvalitným manažérskym vedením, ktoré dokáže sledovať aktuálne výzvy a predvídavo reagovať projektovou pripravenosťou.

Časť priorít určených v PHSR na roky 2015 – 2020 sa obci naplniť podarilo, avšak aj vrátane rokov 2021 - 2024. Z plánovaných 62 projektov bolo spolu realizovaných 23, čo je plnenie na úrovni viac ako 37 %. Na realizáciu žiadneho z projektov neboli použité úverové zdroje. Pri rozhodovaní o realizovaní toho-ktorého projektu sa obec rozhodovala podľa priority, účelnosti a finančných možností.

Z plánovaných 28 projektov v hospodárskej oblasti bolo spolu uskutočnených 10 projektov v celkovej hodnote 1 812 818,00 eur, pričom z rozpočtu obce boli tieto projekty spolufinancované sumou 719 466,00 eur a z iných verejných zdrojov sumou 1 093 352,00 eur. Z toho vyplýva, že obec sa na výdavkoch za tieto projekty podieľala takmer 40-timi %. Najväčšie investície smerovali do výchovy a vzdelávania. Vysoké náklady boli totiž spojené s výstavbou materskej školy s kuchyňou a menšou telocvičňou, ako aj podpora vytvárania miest pre asistentov učiteľa a ich činnosť v materskej a základnej škole.

Z plánovaných 19 projektov v sociálnej oblasti bolo spolu uskutočnených 7 projektov v celkovej hodnote 1 119 274,00 eur, pričom z rozpočtu obce boli tieto projekty spolufinancované sumou 262 463,00 eur a z iných verejných zdrojov sumou 856 790,00 eur. Z toho vyplýva, že obec sa na výdavkoch za tieto projekty podieľala viac ako 40-timi %. Najväčšie investície boli spojené s výstavbou nájomných bytov, ako aj s podporou činnosti obecných hliadok.

Z plánovaných 15 projektov v environmentálnej oblasti bolo spolu uskutočnených 6 projektov v celkovej hodnote 1 446 232,00 eur, pričom z rozpočtu obce boli tieto projekty spolufinancované sumou 485 343,00 eur a z iných verejných zdrojov sumou 960 889,00 eur. Z toho vyplýva, že obec sa na výdavkoch za tieto projekty podieľala takmer 30-timi %. Najväčšie investície súviseli so zvyšovaním energetickej efektívnosti obecných budov a zariadení.

Každý z realizovaných projektov je pre obec prospešný a dokazuje, že vedenie samosprávy cieľavedomo a kompetentne rozvíja obec Krížová Ves. Všetky zrealizované projekty teda mali pozitívny dopad na zlepšenie kvality života v obci. Dôvodom nezrealizovania projektov bol nedostatok financií, resp. nedostupné dotačné prostriedky. Vytýčené ciele sa obec pokúsi dosiahnuť v najbližšom období.

2.2 Kľúčové trendy vývoja, ak by sa stratégia PHRSR neimplementovala

Na základe zozbieraných informácií bola vypracovaná trajektória vývoja za predpokladu, že nebudú realizované žiadne opatrenia navrhovanej stratégie PHRSR (nulový variant). Predpokladaný vývoj bez implementácie PHRSR:

- zhoršenie životného prostredia,
- problematické hospodárenie obce,
- nedostatočné odvádzanie dažďových vôd, miestne komunikácie pod vodou v čase prívalových dažďov,
- nedostatočná protipovodňová ochrana obce a riziko povodní,
- zvýšenie produkcie odpadov, nedostatočné triedenie odpadu,
- nedostatočná kapacita obecného cintorína,
- stagnácia cestovného ruchu v obci,
- nedostatočná adaptácia samosprávy na elektronizáciu súčasnej doby,
- nedostatočné príjmy obce,
- migrácia obyvateľstva do iných miest a obcí za prácou a bývaním,
- zhoršenie kvality života obyvateľov, chýbajúce zdravotné a opatrovateľské služby,
- chýbajúce miesto pre oddych v obci,
- slabá angažovanosť spolkov a združení.

2.3 Identifikácia vnútorných potenciálov, výziev, limitov a problémov

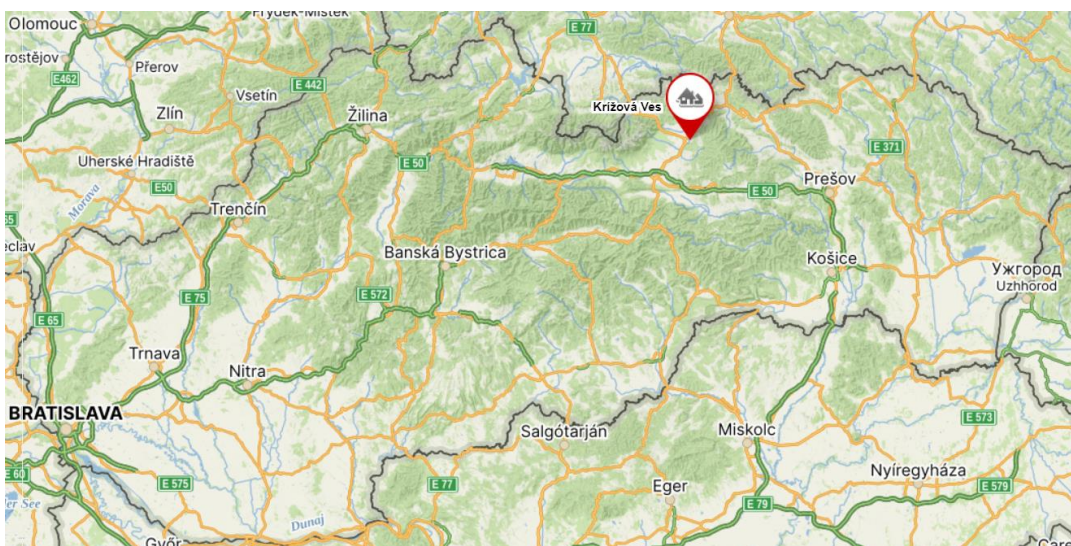
Výzvy, potenciály, limity a problémy tvoria spravidla vzájomne previazaný logický a hierarchický systém. Súčasťou tohto kroku je teda nielen identifikácia jednotlivých izolovaných javov, ale predovšetkým ich príčinných súvislostí a vzájomných väzieb.

2.3.1 Základná charakteristika a poloha obce Krížová Ves

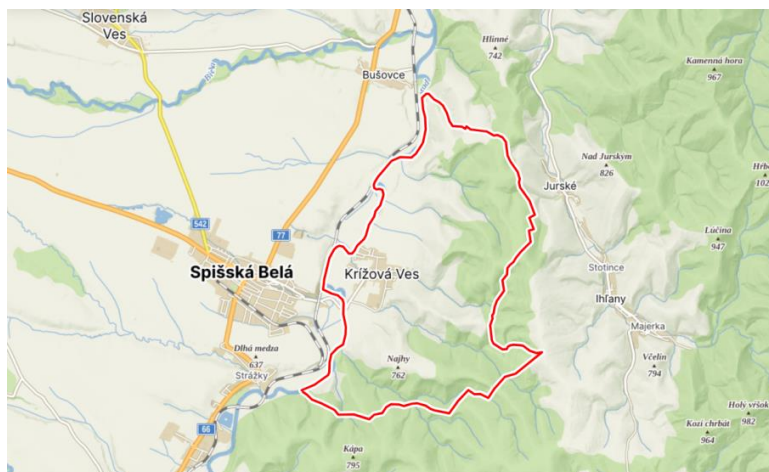
Obec Krížová Ves sa nachádza severovýchodne od okresného mesta Kežmarok a východne od mesta Spišská Belá v povodí rieky Poprad. Katastrálne územie obce Krížová Ves je v dotyku s katastrálnymi územiami obcí Bušovce, Jurské, Ihľany, Ľubica, Kežmarok a Spišská Belá.

Krížová Ves leží v nadmorskej výške od 590 m. n. m. do 800 m. n. m. a rozprestiera sa na rozlohe 1 193,0 ha. Obec Krížová Ves je administratívne začlenená do Prešovského samosprávneho kraja.

Geografická poloha stredu zastavaného územia obce je určená súradnicami: 49°11'20,2" zemepisnej šírky a 20°29'8,9" zemepisnej dĺžky.

Mapa 1: Geografická poloha obce na mape Slovenska (Zdroj: mapy.cz)

Mapa 2: Hranice katastrálneho územia obce Krížová Ves (Zdroj: mapy.cz)

Tabuľka 3: Prehľad dôležitých údajov o obci Krížová Ves

Kód obce:	523607
IČO:	00326305
DIČ:	2020697195
Okres:	Kežmarok
Kód okresu:	703
Kraj:	Prešovský
Kód kraja:	700
Štatút obce:	obec
PSČ:	059 01
Prvá písomná zmienka:	1290
Nadmorská výška:	od 590 do 800 m. n. m.
Celková výmera územia (km ²):	11,93 km ²
Počet obyvateľov:	2 380 (k 31.12.2023)
Hustota obyvateľstva na km ² :	199,50
Štatutár:	Jozef Grivalský
Telefónny kontakt:	052/4581221
e-mail:	krizovaves@krizovaves.sk
Webové sídlo:	www.krizovaves.sk
Poštová adresa:	Krížová Ves č. 51, 059 01 Spišská Belá

Zdroj: Štatistický úrad SR

2.3.2 História obce Krížová Ves

Obec Krížová Ves bola pomenovaná v roku 1290 ako Krystur (r. 1290), neskôr ako Villa Sancte Crucis (r. 1326), Zenthkerezth (r. 1401), Keresthfalwa (r. 1498), Kerestzfalu, Creutz, Keresztfalu, Kreutz, Križowá, Kryžowá, Keresztfalu a od roku 1920 ako Krížová Ves.

Najstaršie písomné zmienky o obci sa vzťahujú k roku 1290. Obec však bola založená už pred rokom 1272 na majetku rodiny Brezovických, ktorí sídlili vo Veľkej Lomnici a patrila k majetku magistra Kokoša. V roku 1313 ju spolu s Lendakom Berzevický dali križovníkom za šarišský Chmeľov. Neskôr patrila časť obce Kežmarku. Zachovala sa aj darovacia listina kráľa Karola z roku 1320, ktorá bola vydaná v Krížovej Vsi, čo svedčí o jej význame. Hospodársky obec patrila k stredným obciam na Spiši. V roku 1401 dostali obec Perénylovci. V roku 1787 mala Krížová Ves 52 domov a 375 obyvateľov.

Po víťaznej bitke kráľa Ferdinanda I. pri Moháči proti Jánovi Zápoľskému, panovník zhabal tzv. spišský majetok a previedol ho na rodinu Horváth-Stančič de Gradec. V roku 1807 sa uskutočnilo nové vytýčenie hraníc medzi Kežmarkom a Krížovou Vsou. Ako vlastníčka vystupovala vtedy Barbara Horváth-Stančič. Krížová Ves administratívne patrila do Spišskej stolice pod správu Služnovského úradu v Kežmarku. Od roku 1900 majetok kúpili bratia Fehérovci. Neskôr knieža Hohenlohe a v roku 1914 urbárska obec. Najväčší rozmach dosiahla počas života Antona Grossera v polovici 19. storočia. Obyvateľstvo sa zaoberalo najmä poľnohospodárstvom a povozníctvom a život bol poznačený spolužitím viacerých národností. To sa odrazilo v hmotnej aj duchovnej kultúre. Výnimočnú historickú hodnotu predstavujú nástenné maľby v rímsko-katolíckom Kostole Narodenia Pána.

Každé obdobie zanechalo v obci svoje stopy. Významne rozvoj obce poznačili 70-te roky 20. storočia, kedy sa jej rozvoj zastavil kvôli plánovanej výstavbe vodnej priehrady na rieke Poprad. To viedlo mladých ľudí k sťahovaniu do okolitých miest.

K významným osobnostiam Krížovej Vsi patrí rímskokatolícky farár Vincent Babin; vysokoškolský pedagóg, vedec a autor odborných monografií a štúdií prof. RNDr. Július Krempaský, Dr.Sc.; či evanjelický farár Ondrej Koč.

K pamiatkam obce patrí:

Evanjelický kostol - chátrajúci drevený evanjelický kostol bol v roku 1970 zbúraný a neďaleko od bývalej stavby bol postavený nový s oplotením a schodmi ku kostolu. Zo starej modlitebne sa zachovala socha Ježiša Krista na kríži. Na kostol dávali milodary evanjelici z Krížovej Vsi, zo Spišskej Belej, Kežmarku a z Popradu.

Rímsko-katolícky kostol Narodenia Pána - bol postavený v gotickom slohu s oltárom na východ koncom 13. storočia. Písomne je zmienka o ňom doložená z roku 1315 v súvislosti s krížovníkmi Božieho hrobu. Bol prestavaný v 14. storočí a tiež v 15. storočí. Je to jednoloďová stavba so štvorcovým presbytériom zaklenutým krížovou klenbou, ktorej ťažké blokové rebrá dosadajú na kamenné konzoly s rastlinnou ozdobou a štylizovanými ľudskými tvármi. Hlavná loď renesančného slohu bola podľa obecnej kroniky, pristavaná asi v roku 1765. Na severnej a západnej stene presbytéria sa nachádzajú nástenné gotické maľby. V interiéri je hlavný neskorobarokový oltár ambitového typu, ktorý pochádza z 18. storočia. Na južnej stene kostola sú vertikálne slnečné hodiny. V roku 1913 urobili obyvatelia veľké opravy kostola a zároveň doplnili jeho interiér. Zakúpil sa vtedy hlavný oltár, ktorý bol zhotovený v Tirolsku. Zadovážila sa kazateľnica, dala sa vymaľovať chrámová loď, urobili sa oporné múry k veži, či dlažba pred oltárom. Zadovážili sa tiež lavice, ktoré slúžia doposiaľ a železná brána.

Kaštiele rodiny Grosserovcov - renesančné kaštiele boli sídlom rod. statkára Antona Grossera, ktorý krátko po ženbe árendoval breznianske mestské jatky. Krížovú Ves árendoval pred rokom 1853 (podľa iných zdrojov už v r. 1849). Grosserovci v roku 1858 stavali pivovar, zriaďovali pálenicu a snažili sa o čo najvýhodnejšiu komasáciu pôdy.

Kaplnka rodiny Grosserovcov - sa nachádza na vrchu v časti za Kostolkom. Je v nej pochovaný Anton Grosser s rodinou. Jej interiér bol renovovaný v roku 2022.

V Ústrednom zozname pamiatkového fondu, v registri nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok sú zapísané dve nehnuteľné národné kultúrne pamiatky: Kostol

Narodenia Pána (č. ÚZPF NKP 896) a Kaštiele (č. ÚZPF NKP 895), s delením na pamiatkové objekty Kaštieľ I. a Kaštieľ II. K významným kultúrohistorickým objektom obce Krížová Ves patrí:

- Evanjelický kostol z konca 18. storočia,
- kaplnka za kostolíkom s hrobkou Antona Pustovníka
- krížová cesta s kalváriou,
- kríž pri ceste III/3103 v nástupe do obce (oproti socha p. Márie)

Symboly obce:

Erb – zobrazujúci súčasného patróna obce - Narodenie Pána. Nejde však o pôvodné patrocínium, ktoré súviselo s rehoľou krížovníkov i s názvom obce. Pred reformáciou a tesne po nej ešte v roku 1700 bolo pôvodné patrocínium odstránené a nahradené súčasným. V tom istom roku bol kostol zasvätený Nájdeniu svätého kríža.

Heraldická komisia Ministerstva vnútra SR prijala návrh Obecného zastupiteľstva obce Krížová Ves v tejto podobe: v zelenom štíte strieborná, zlato korunovaná svätá Helena v náručí s veľkým zlatým vľavo uloženým krížom.

Vlajka – pozostáva z troch pozdĺžnych pruhov vo farbách bielej, žltej a zelenej. Má pomer strán 2:3 a ukončená je tromi cípmi, t.j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu. Symboly obce Krížová Ves sú zaevidované v Heraldickom registri SR pod singatúrou K-95/97.

Pečať - vychádza z obecného erbu a má túto podobu: v jej strede je zobrazená svätá Helena v náručí s veľkým vľavo uloženým krížom. V kruhopise je nápis OBEC KRÍŽOVÁ VES.

2.3.3 Prírodné pomery

Vidiecka obec Krížová Ves je z východu obkolesená vrchmi Ľubického predhoria, ktoré je súčasťou Levočskej vrchoviny. Tu sa nachádza najvyššia nadmorská výška obce približne na úrovni 624 m. n. m. Severozápadným krajom obce preteká rieka Poprad. Tu sa nachádza najnižšia nadmorská výška obce približne na úrovni 590 m. n. m. Stred obce Krížová Ves dosahuje nadmorskú výšku 624 m. n. m.

Rieka Poprad vzniká sútokom Hincovho potoka a potoka Krupá vo Vysokých Tatrách v oblasti Mengusovskej doliny. Medzi najväčšie ľavostranné prítoky rieky Poprad v okolí obce Krížová Ves, patrí Beliansky potok. V katastrálnom území obce Krížová Ves priberá rieka Poprad niekoľko menších pravostranných prítokov: Šupalský potok, Bleskovec a Krížoveský potok.

Stredný tok rieky Poprad je územím európskeho významu s kódom SKUEV0951. Časť rieky Poprad, ktorá je súčasťou európskej sústavy chránených území Natura 2000 preteká aj katastrálnym územím Krížová Ves. Ide o jeden z najzachovalejších úsekov rieky, kde sa striedajú časti s rýchlym prúdením a pomaly tečúcou vodou. V týchto miestach rieka vytvára meandre s akumuláciou štrkového, v menšej časti pieskového a bahnitého materiálu. Výmera celého chráneného územia rieky Poprad je 277,116 ha. Predmetom ochrany sú tu horské vodné toky a bylinné porasty pozdĺž ich brehov, rieky s bahnitými až piesočnatými brehmi s vegetáciou zväzov *Chenopodion rubri* p. p. a *Bidentition* p. p., ako aj lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy. Medzi druhy, ktoré sú tu predmetom ochrany patrí mrena škvrnitá (*Barbus carpathicus*), mihulka potočná (*Lampetra planeri*) a vydra riečna (*Lutra lutra*). Zaujímavým vtákom hniezdiacim v brehových naplaveninách je brehuľa hnedá (*Riparia riparia*).

Geologická stavba katastrálneho územia Krížová Ves je charakteristická paleogénnymi súvrstviami. Prevažuje tu rajón pieskovcovo-zlepencových hornín. V alúviu rieky Poprad sa nachádzajú kvartérne sedimenty zastúpené pleistocénnymi fluvialnými sedimentami (piečšité štrky) a proluvialnými sedimentami (hlinité a piečšité štrky s úlomkami hornín).

Nachádza sa to reliéf kotlinových pahorkatín, ako aj vrchovinový reliéf, či v alúviu rieky Poprad nerozčlenená rovina.

Klimaticky patrí územie obce Krížová Ves do chladnej klimateckej oblasti a do mierne chladného klimatického okrsku.

V pôdnom kryte alúvia rieky Poprad a jeho prítokov prevládajú fluvizeme. Na vrchovinej časti sa zo zvetralín pieskovcovo-ílovitých hornín (flyš) vytvorili kambizeme.

V katastrálnom území obce Krížová Ves sú podľa evidencie nehnuteľností zastúpení jednotlivé druhy pozemkov nasledujúcim podielom:

Tabuľka 4: Štruktúra pôdneho fondu v obci Krížová Ves

Celková výmera pôdy:	1 192,83 ha
- z toho poľnohospodárska pôda:	634,02 ha
- z toho nepoľnohospodárska pôda:	558,81 ha

Zdroj: Štatistický úrad SR, r. 2023

Tabuľka 5: Štruktúra nepoľnohospodárskej pôdy

Rozdelenie nepoľnohospodárskej pôdy	v ha
- lesný pozemok	488,69
- vodná plocha	14,52
- zastavaná plocha a nádvorie	32,09
- ostatná plocha	23,52

Zdroj: Štatistický úrad SR, r. 2023

Tabuľka 6: Štruktúra poľnohospodárskej pôdy

Rozdelenie poľnohospodárskej pôdy:	v ha
- orná pôda	138,87
- záhrada	13,08
- trvalý trávny porast	482,06

Zdroj: Štatistický úrad SR, r. 2023

Z hľadiska súčasnej krajinnej štruktúry a využívania územia je v katastrálnom území obce Krížová Ves špecifikom zastúpenie prírodných prvkov a snaha o ich zachovanie z dôvodu udržania ekologickej stability územia.

2.3.4 Demografické údaje

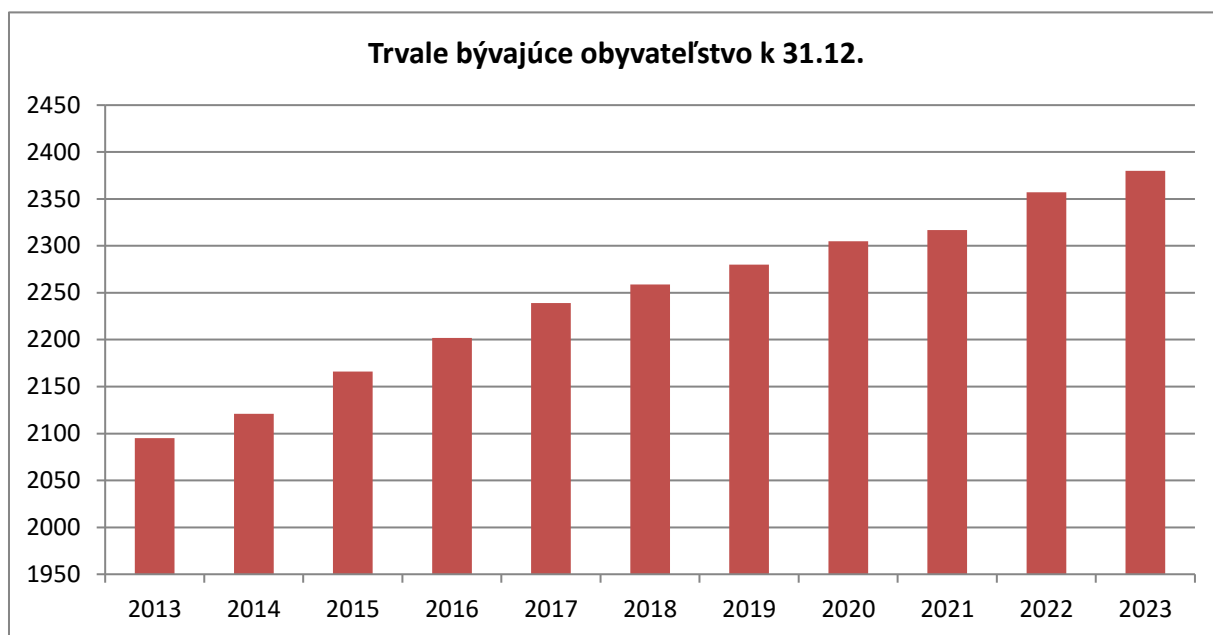
Vývoj a potenciál ľudských zdrojov charakterizujú viaceré demografické špecifiká. K 31.12.2023 žilo na území obce Krížová Ves celkovo 2 380 obyvateľov. Počet obyvateľov v obci má za uplynulé desaťročie stúpajúcu tendenciu. V rámci celkového počtu obyvateľov, predstavujú ženy 51 % a muži 49 %.

Tabuľka 7: Štruktúra obyvateľstva Krížovej Vsi za posledné desaťročie

rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
muži	1 041	1 054	1 079	1 091	1 112	1 119	1 119	1 129	1 141	1 159	1 169
ženy	1 054	1 067	1 087	1 111	1 127	1 140	1 161	1 176	1 176	1 198	1 211
spolu	2 095	2 121	2 166	2 202	2 239	2 259	2 280	2 305	2 317	2 357	2 380

Zdroj: Štatistický úrad SR, r. 2023

Graf 1: Trvale bývajúce obyvateľstvo v obci Krížová Ves v rokoch 2013 – 2023

Zdroj: spracované autorom podľa Tabuľky 7

Vývoj obyvateľstva je odrazom dynamiky obyvateľstva, t. j. prirodzenej obmeny a migračného pohybu, ktoré ovplyvňujú rôzne ekonomické, sociálne, kultúrne ale i prírodné, zdravotné a environmentálne podmienky.

Z celkového počtu obyvateľov žijúcich v obci Krížová Ves bolo k 31.12.2023 30,21 % v predproduktívnom veku (0 – 14 rokov), 63,87 % v produktívnom veku (15 – 64 rokov) a 5,92 % v poproduktívnom veku (65 rokov a viac). Na základe vekovej štruktúry obyvateľstva Krížovej Vsi má dané obyvateľstvo stacionárny charakter.

Tabuľka 8: Ekonomická aktivita obyvateľstva v Krížovej Vsi k 31.12.

obyvateľstvo	rok 2019	rok 2020	rok 2021	rok 2022	rok 2023
Predproduktívny vek	31,89 %	21,76 %	30,82 %	30,50 %	30,21 %
Produktívny vek	62,24 %	62,52 %	63,62 %	63,68 %	63,87 %
Poproduktívny vek	5,88 %	5,73 %	5,57 %	5,81 %	5,92 %

Zdroj: Štatistický úrad SR, r. 2023

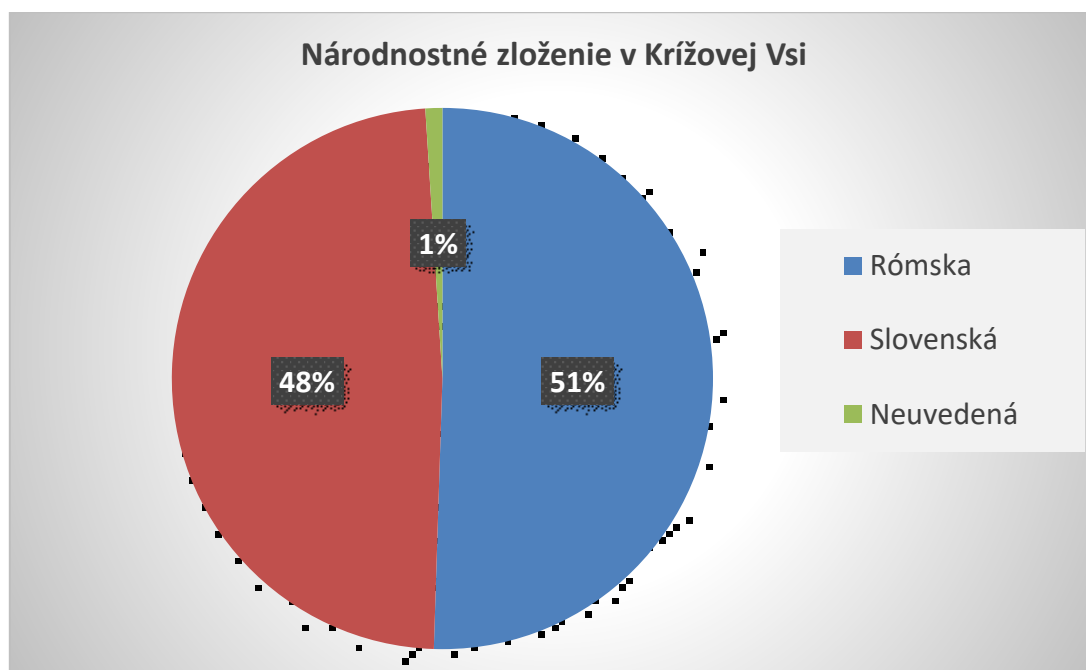
Index starnutia vyjadruje počet osôb v poproduktívnom veku na 100 osôb v predproduktívnom veku.

Tabuľka 9: Index starnutia v % v obci Krížová Ves

rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
muži	13,48	14,20	14,52	14,25	14,48	14,92	16,00	15,65	15,59	17,75	18,07
ženy	21,49	22,13	23,34	21,67	21,58	20,71	20,69	20,16	20,32	20,21	20,93
spolu	17,45	18,14	18,82	17,93	18,03	17,83	18,43	18,03	18,07	19,05	19,61

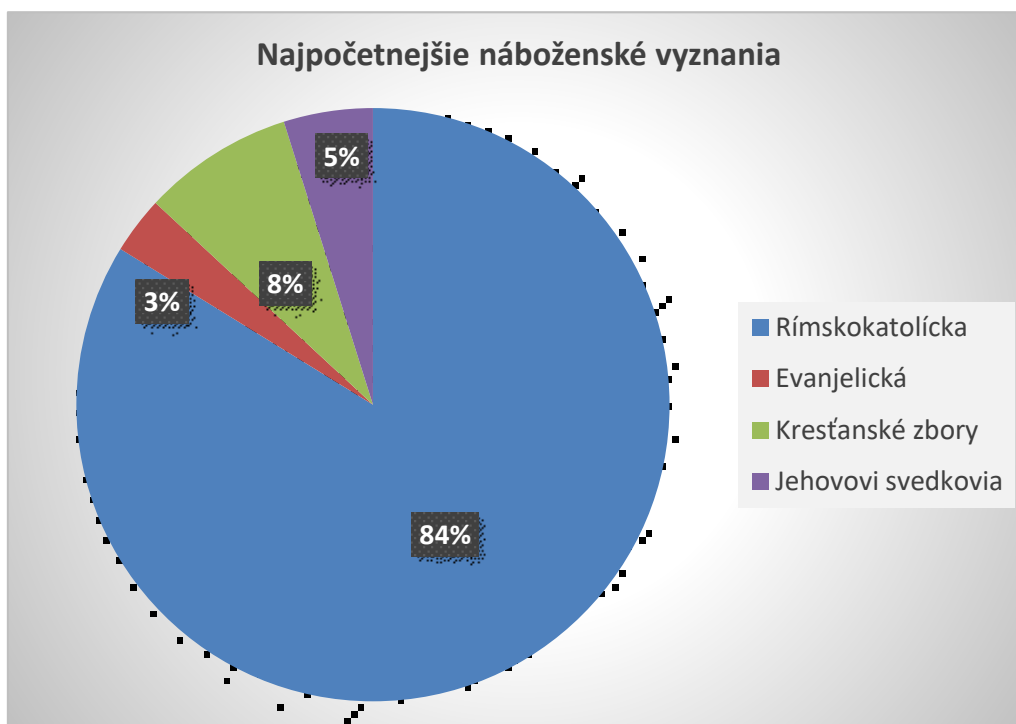
Zdroj: Štatistický úrad SR, r. 2023

K ďalším znakom populácie patria kultúrne špecifiká, ako sú národnosť, religiozita, či vzdelanie. Tieto údaje sa zisťujú pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov a obyvatelia ich uvádzajú podľa vlastného presvedčenia. Región Spiš, v ktorom sa obec Krížová Ves nachádza, je charakteristická vysokým podielom až dominanciou rómskej národnosti v obyvateľstve. Ide o národnosť s nízkym dosiahnutým vzdelaním. Pričom vzdelanie výrazne ovplyvňuje uplatnenie na trhu práce. Štruktúru obyvateľstva obce Krížová Ves podľa vzdelania graficky dokumentuje Graf 4.

Graf 2: Národnostné zloženie obyvateľov Krížovej Vsi

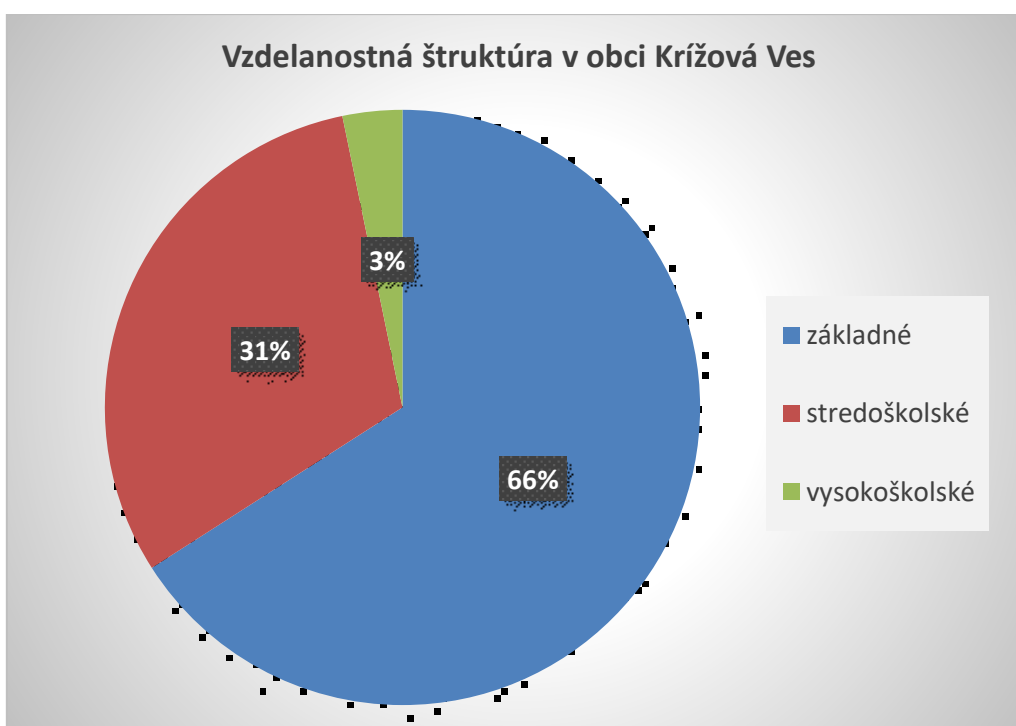
Zdroj: slovenskovkocke.sk

Graf 3: Najpočetnejšie náboženské vyznania v obci Krížová Ves

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov v roku 2021

Graf 4: Vzdelanostná štruktúra obyvateľov v obci Krížová Ves

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov v roku 2021

Výraznou nevýhodou Krížovej Vsi je nízky podiel obyvateľov so vzdelaním. Ako už bolo uvedené, znižuje to možnosti ich uplatnenia na trhu práce, ako aj šance spoločenského uplatnenia. Takáto štruktúra vzdelanostnej úrovne je však pre vidiecke sídlo Spiša typická.

V obci sa nachádza Materská škola aj Základná škola. Jednotriedna Materská škola poskytuje celodennú výchovnú starostlivosť a predprimárne vzdelávanie deťom vo veku od troch do šiestich rokov a deťom s odloženou povinnou školskou dochádzkou. Materská škola poskytuje deťom aj možnosť poldenného pobytu. Súčasťou Materskej školy je kuchyňa a jedáleň. V rómskej osade sa nachádza elokované pracovisko Materskej školy s dvoma triedami.

Základnú školu navštevuje do 350 žiakov a ide o školu s vyučovacím jazykom slovenským. V roku 1987 sa začalo pracovať na prístavbe. Práce trvali do roku 1991. V roku 2010 prebehla rozsiahla rekonštrukcia budovy školy a v roku 2014 bola dokončená a daná do prevádzky modulová škola v rómskej osade. Ku Základnej škole v Krížovej Vsi bola v roku 2021 pristavená telocvičňa.

2.3.5 Trh práce

Na postavenie obyvateľov na trhu práce poukazuje ich ekonomická aktivita. Je to východiskový ukazovateľ situácie na trhu práce. Sleduje sa cez dve skupiny: ekonomicky aktívne a ekonomicky neaktívne obyvateľstvo. Za ekonomicky aktívnych sa považujú obyvatelia 16-roční a starší, ktorí sú pracujúci (okrem dôchodcov), pracujúci dôchodcovia, nezamestnaní a osoby na materskej dovolenke. Významný ukazovateľ v ekonomicky aktívnych obyvateľoch je podskupina, ktorú tvoria nezamestnaní. V skupine ekonomicky neaktívnych obyvateľov sú najviac zastúpení dôchodcovia a ešte študenti.

Vzhľadom na ekonomickú aktivitu obyvateľov a počet nezamestnaných bola podľa Štatistického úradu SR v okrese Kežmarok v roku 2022 miera nezamestnanosti určená na hodnotu 16,65 %. V rámci Prešovského kraja je to okres s najvyššou mierou nezamestnanosti. Miera nezamestnanosti je v tomto okrese dlhodobo nad slovenským priemerom. Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Kežmarok kopíruje vývoj nezamestnanosti v SR a v Prešovskom kraji, avšak stabilne patrí medzi 3 okresy s najvyššou mierou nezamestnanosti v SR.

V regióne Spiša tvoria Rómovia 20 až 25 % z celkového počtu obyvateľov. V obci Krížová Ves žije početná rómska komunita. K rómskej národnosti sa tu hlási až 51 % obyvateľov. Problémom miestnych rómskych komunít je ich uzavretosť, vysoká miera chudoby, nezamestnanosti a nízka vzdelanostná úroveň. U detí a mládeže sa vyskytujú rôzne sociálno-patologické javy, ktoré vznikajú zo zanedbanej výchovy ako napr. vandalizmus či záškoláctvo. Problém miestnych rómskych komunít sa v sociológii pomenúva výrazom kultúra chudoby.

Tabuľka 10: Porovnanie ekonomickej aktivity obyvateľstva Krížovej Vsi v roku 2019 a 2024

-	2019	2024	zmena
Počet ekonomicky aktívnych obyvateľov obce	1 419	1 474	+ 3,9 %
Počet nezamestnaných	426	431	+ 1,2 %
Počet nezamestnaných žien	232	235	+ 1,3 %
Počet dlhodobo nezamestnaných	227	298	+ 31,3 %
Miera nezamestnanosti	30 %	29,2 %	- 2,7 %
Miera nezamestnanosti žien	32,9 %	32,4 %	- 1,5 %
Miera dlhodobej nezamestnanosti	16 %	20,2 %	+ 26,3 %

Zdroj: Inštitút zamestnanosti

Z hľadiska ekonomickej aktivity je možné konštatovať, že v obci Krížová Ves je vyšší podiel ekonomicky aktívnych oproti podielu neaktívnych osôb z celkového počtu obyvateľov. V obci Krížová Ves bol k júnu 2024 z celkového počtu ekonomicky

aktívnych obyvateľov 1 474 evidovaný počet nezamestnaných 431. Počet nezamestnaných žien bol 235 a počet dlhodobo nezamestnaných 298. Miera nezamestnanosti v obci je v súčasnosti 29,2 %. Miera nezamestnanosti žien je až 32,4 % a miera dlhodobej nezamestnanosti je 20,2 %.

V porovnaní s obdobím pred pandémie Covid-19 situáciu dokumentuje Tabuľka 10. Odrazom kúpyschopnosti a životnej úrovne obyvateľov je aj úroveň poskytovania služieb v obci Krížová Ves. Ich kvalita a konkurencia na trhu služieb je však determinovaná aj veľkosťou obce a počtom jej obyvateľov.

2.3.6 Ekonomický potenciál

V ekonomickej štruktúre obyvateľstva obce Krížová Ves dominuje početné zastúpenie živnostníkov pred právnickými osobami. Najväčším zamestnávateľom v obci Krížová Ves je samotná obec, resp. samospráva ako taká. Obec zamestnáva zamestnancov obecného úradu a ako samosprávny orgán zamestnancov materskej a základnej školy. Vytvorením sociálneho podniku Rozvoj Krížovej Vsi, s. r. o. sa vytvorili ďalšie príležitosti pre zamestnanie občanov. Rozvoj Krížovej Vsi, s. r. o. „registrovaný sociálny podnik“ má hlavný predmet podnikania stavebno-stolársku a tesársku výrobu. Zaoberá sa však aj organizovaním športových, kultúrnych a iných spoločenských podujatí, diagnostikou kanalizačných potrubí a čistením kanalizačných systémov, či poskytovaním služieb v lesníctve. K činnostiam ktoré vykonáva patrí aj podnikanie v oblasti nakladania s iným ako nebezpečným odpadom, alebo vykonávanie mimoškolskej vzdelávacej činnosti.

Priamo v obci Krížová Ves sa nachádza len málo pracovných príležitostí, čoho následkom je odchod do zamestnania mimo miesto trvalého bydliska. Viaceré pracovné príležitosti sú v blízkom meste Spišská Belá či okresnom meste Kežmarok.

Najvýznamnejším subjektom pôsobiacim v poľnohospodárstve v obci Krížová Ves je Poľnohospodárske družstvo Tatry Spišská Belá. Najvýznamnejším subjektom pôsobiacim v lesnom hospodárstve v obci je Pozemkové spoločenstvo Krížová Ves.

Cestovný ruch je jedno z prierezoých odvetví hospodárstva a je dôležitým faktorom ekonomického a sociálneho rozvoja regiónov, ovplyvňujúce tvorbu nových pracovných príležitostí. Stimuluje tiež rozvoj technickej a sociálnej infraštruktúry, zlepšuje starostlivosť o životné prostredie a občiansku vybavenosť a v neposlednom rade je zdrojom príjmov obcí a regiónov. Obec Krížová Ves, ako koncová obec bez ďalšieho dopravného ťahu, doteraz naplno nevyužila svoj potenciál na rozvoj cestovného ruchu. Okrem chýbajúcej kvalitnej turistickej infraštruktúry tu chýbajú aj atraktivity pre turistov. Obec však ponúka pokojné vidiecke prostredie, čo v budúcnosti môže byť pre túto obec veľkým prínosom. Katastrálnym územím Krížovej Vsi vedie niekoľko značených cyklistických trás. Zaujímavosťou je tiež Krížová cesta s Kalváriou. Vyvýšený terén nad obcou na jej východe, ponúka krásne výhľady na Vysoké Tatry.

Tradičné remeslá sú tu na ústupe a služby nie sú dostatočne rozvinuté. Poloha obce však do budúcnosti predstavuje potenciál pre rozvoj vidieckej turistiky, agroturistiky, malého a stredného podnikania založeného na miestnych špecifikách, kultúrnom a prírodnom dedičstve.

2.3.7 Infraštruktúra a občianska vybavenosť

Ekonomický a sociálny rozvoj obce vo veľkej miere ovplyvňuje vybavenosť územia efektívne fungujúcou infraštruktúrou. Zložky technickej infraštruktúry ovplyvňujú aj atraktívnosť obce pre obyvateľov, lokalizáciu firiem aj podnikateľských subjektov, ako potenciálnych zamestnávateľov.

Železnica – nie je priamo napojená na systém celoštátnej železničnej dopravy. Zo západnej strany je zastavané územie obce tangované železničnou traťou č. 424 so smerom Poprad-Tatry – Studený Potok – Plaveč – Tatranská Lomnica. Železničná stanica resp. zastávka je v Spišskej Belej vzdialená od obce Krížová Ves 1 km, kadiaľ vedie najbližšia trasa jednokoľajnej neelektrifikovanej železničnej trate č. 185.

Autobus – obec je dopravne napojená na komunikačnú cestnú sieť cesty III. triedy č. 5411, pričom obec Krížová Ves je koncovou obcou. Do obce pravidelne premávajú autobusy SAD Poprad a. s., prevádzka Kežmarok. Cesta III. triedy je v priestore centra obce ukončená obratiskom pre autobusy. Sieť miestnych komunikácií má na viacerých úsekoch havarijný stav povrchov komunikácií s chýbajúcim technickým vybavením. Problémom sú aj chýbajúce chodníky pre peších.

Elektrifikácia obce – obec Krížová Ves bola elektrifikovaná v roku 1942. Je zásobovaná z elektrickej stanice 110/22 kV ES Kežmarok s inštalovaným výkonom 2x40 MW. Táto rozvodňa je napojená prostredníctvom dvoch elektrických vedení 110 kV, a to vedením č. 6410 ES – Kežmarok - Stará Ľubovňa a 6411 SNV – Kežmarok. Z rozvodne 110/22 kV Spišská Belá (Strážky, Šarpanec) sa napájajú linky: 22 kV linka č. 215 Kežmarok – Spišská Belá – Stará Ľubovňa a 22 kV linka č. 220 Kežmarok – Spišská Belá – Spišská Stará Ves - Stará Ľubovňa a 22 kV linka č. 254. Prevádzku energetických zariadení na území obce zabezpečuje Východoslovenská energetika, a.s. Rozvod 22 kV je väčšinou káblový ukončený murovanými alebo stožiarovými transformačnými stanicami.

Miestny rozhlas – je v obci prevedený vzdušne na konzolách. Stožiare sú oceľové do výšky 7,5 m nad zemou. Reprodukory sú 6 a 12 W.

Plynofikácia – zdrojom plynu pre obec Krížová Ves je STL DN 150 PN 4,0 Kežmarok – Spišská Belá – Slovenská Ves DN 150, PN 40. Obec Krížová Ves je plne plynofikovaná, pričom jej obyvatelia sú zásobovaní zemným plynom naftovým z rozvodnej STL alebo NTL siete.

Vodovod – sa v obci začal stavať v roku 1967. Zdrojom vody je Šumivý prameň s výdatnosťou 19 l/s. Potrubie DN 150 vedie až do sídla. Zásobný vodojem 300 m³ sa nachádza západne od mesta Spišská Belá odkiaľ je obec Krížová Ves napojená na verejný vodovod. Potrubia sú z liatinových rúr.

Kanalizácia – bola v obci ukončená v roku 1973. Vlastníkom verejnej kanalizácie a ČOV je obec a ich prevádzkovateľom je firma PVPS, a. s. Čistiareň odpadových vôd už nie je kapacitne postačujúca a preto obec v súčasnosti pripravuje realizáciu jej rozšírenia tak, aby sa jej kapacita zvýšila na konečnú projektovanú kapacitu 2500 EO. Areál ČOV sa nachádza na severozápadnom okraji obce Krížová Ves a nie je v žiadnom ochrannom pásme.

Domový a bytový fond – v obci je podľa výsledkov Sčítania obyvateľov domov a bytov v roku 2021 spolu 231 rodinných domov a 33 bytových domov. Bytov v rodinných domoch je 342 a v bytových domoch je spolu 258 bytov. Obecných bytov je 55. Zmena v počte je po výstavbe nájomných bytov nízkeho štandardu obcou.

Verejné budovy – k základným verejným budovám obce Krížová Ves patrí Obecný úrad, Kultúrny dom, Požiarna zbrojnica a Komunitné centrum. V obci je zriadená Obecná knižnica.

Lekárske služby sú pre obyvateľov obce zabezpečené v meste Spišská Belá a v okresnom meste Kežmarok.

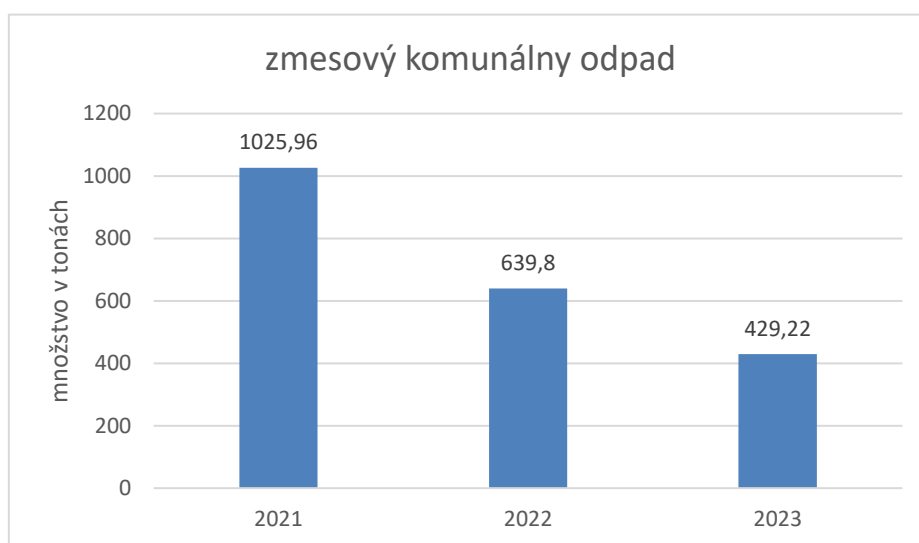
Odpadové hospodárstvo – obec zabezpečuje vývoz tuhého komunálneho odpadu 2x do mesiaca. Triedený zber sa realizuje raz mesačne. Obec má od júna 2024 zriadený zberný dvor. Občania tam môžu odovzdať všetky zložky triedeného odpadu a tiež jedlé oleje a tuky, textílie a šatstvo, odpady z domácností s obsahom škodlivín, drobný stavebný odpad, biologicky rozložiteľný odpad zo záhrad, objemný odpad a nebezpečný odpad. Zber, prepravu a zhodnocovanie vytriedených zložiek komunálneho odpadu ako aj zber zmesového komunálneho odpadu zabezpečujú špecializované firmy. V obci sa využíva množstvový zber zmesového komunálneho odpadu do 110 a 120 l nádob, ako aj do 1100 l zberných nádob a do VOK. V roku 2023 bola úroveň vytriedenia komunálnych odpadov vypočítaná podľa platnej legislatívy na 11,69 %, pričom všetkých vyzbieraných odpadov bolo spolu takmer 619 ton a vytriedených z toho bolo približne 72 ton. Obyvatelia odovzdali v roku 2023 v obci Krížová Ves spolu 429 ton zmesového komunálneho odpadu.

Tabuľka 11: Množstvá vyzbieraného odpadu v obci Krížová Ves v rokoch 2021 – 2023

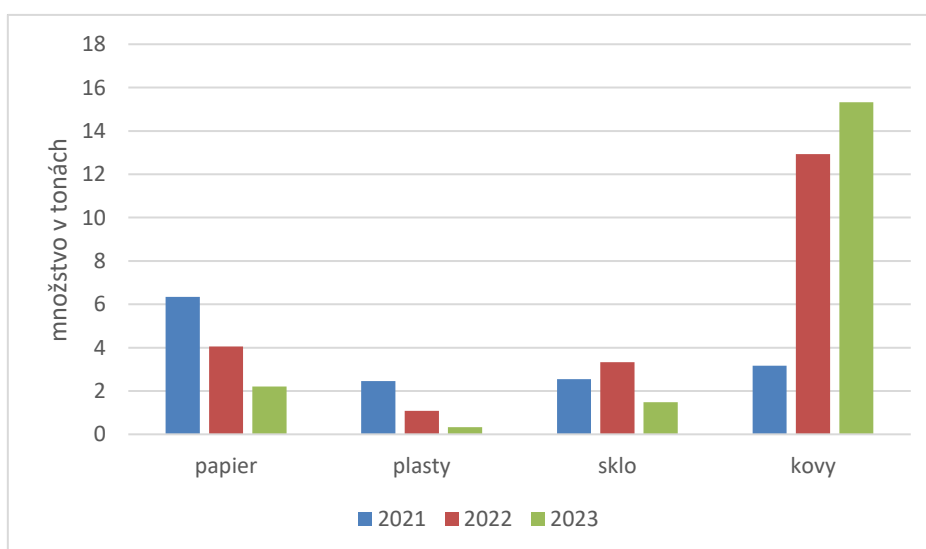
odpad/rok	2021	2022	2023
zmesový komunálny odpad	1025,96 t	639,80 t	429,22 t
papier	6,34 t	4,06 t	2,21 t
plasty	2,45 t	1,08 t	0,33 t
sklo	2,54 t	3,33 t	1,48 t
kovy	3,16 t	12,93 t	15,32 t

Zdroj: Obecný úrad Krížová Ves

Graf 5: Vývoj zmesového komunálneho odpadu v obci Krížová Ves v rokoch 2021-2023

Graf 6: Vývoj v zbere triedených zložiek odpadu v obci Krížová Ves v rokoch 2021-2023

2.3.8 Kultúrna, športová a spolková činnosť

Obec Krížová Ves realizuje svoju pôsobnosť aj v oblasti kultúry, vytvára podmienky na jej tvorbu, prezentáciu a rozvoj. Medzi najvýznamnejšie tradičné kultúrno-spoločenské podujatie v obci patria Fašiangové plesy. Okrem toho obec tiež podporuje rôzne občianske združenia, ktoré v obci sídlia.

Od roku 2007 v Krížovej Vsi pôsobí Pastoračné centrum, ktorého prevádzkovateľom je Rímskokatolícky farský úrad Spišská Belá.

V obci pôsobí aj Slovenský červený kríž, miestny spolok Krížová Ves, ktorý má v súčasnosti 140 členov.

V obci Krížová Ves sídli aj Dobrovoľný hasičský zbor, ktorého činnosť je zameraná na prevenciu, protipožiarnu ale aj súťažnú činnosť. Podchytená je mládež. V súčasnosti má zbor 70 členov.

Od roku 2006 v obci pôsobia rómske občianske združenia Nové Slnko a Občianske združenie rómov v Krížovej Vsi. Majú za cieľ vytvárať podmienky pre zlepšenie spoločenského a sociálno-ekonomického postavenia rómskeho etnika a ostatnej mládeže v lokalite, ako aj rozšírenie ich vzdelanostnej úrovne.

Občianske združenie Kežmarské ľalie sídliace v Krížovej Vsi organizuje motivačné stretnutia s edukatívnym, duchovným a výchovným charakterom. Zameriava sa na podporu rómskej kultúry, ako aj morálnu a osvetovú podporu pre rómskych aj nerómskych podnikateľov.

2.3.9 Štruktúra samosprávy a hospodárenia obce

Úlohou samosprávy je plniť samosprávne funkcie, ktoré sú dané zákonom o obecnom zriadení a ďalšími prenesenými kompetenciami v rámci štátnej a verejnej správy. Samospráva je spôsob riadenia určitého celku, keď daný subjekt o aspoň niektorých svojich záležitostiach rozhoduje sám autonómny spôsobom, teda „*spravuje sa sám*“. Výhodou samosprávy je, že je bližšie spravovanému subjektu než

vonkajšie a centrálné riadenie, a preto by mala byť pri zabezpečovaní lokálnych či záujmovo vymedzených záležitostiach efektívnejšia a lacnejšia.

Obec je základný územný samosprávny celok. Právo obce na samosprávu je zakotvené v Ústave a podrobnejšie vymedzené najmä v zákone o obciach. Samosprávne celky vytvárajú vlastné orgány, prostredníctvom ktorých je výkon samosprávy uskutočňovaný. Vzťah samospráva – občan si vyžaduje vytvoriť formálny prístup na princípe otvoreného vzťahu zamestnancov úradu, tak aj poslancov ku občanom a návštevníkom obce.

Základným nástrojom finančného hospodárenia obce je rozpočet. Obsahuje príjmy a výdavky, a je nástrojom na zabezpečenie hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Schopnosť samosprávneho manažmentu rozhoduje o finančnom hospodárení a aktivizuje získavanie ďalších finančných prostriedkov z rôznych grantových schém. Rozpočet obce Krížová Ves v roku 2023 je v Tabuľke 12. Obec hospodárila s miernym schodkom a záverečný účet obce schválilo Obecné zastupiteľstvo Krížová Ves uznesením č. 59/2024.

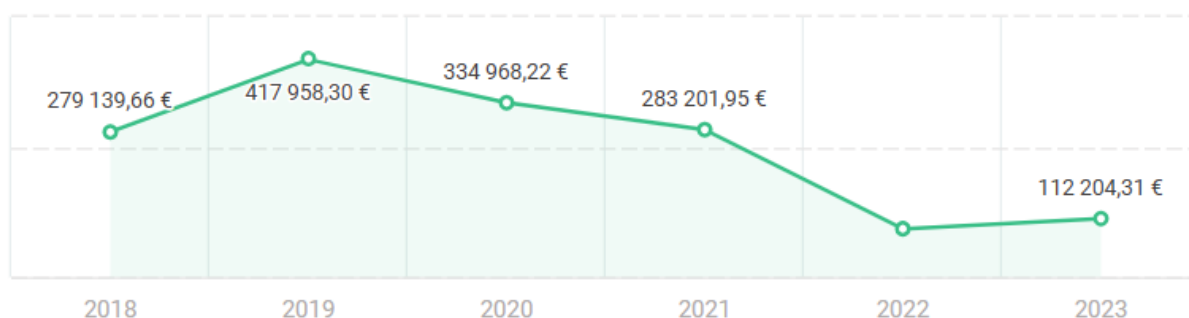
Tabuľka 12: Rozpočet obce Krížová Ves k 31.12.2023 v eurách

-	Rozpočet	Rozpočet po zmenách	Plnenie k 31.12.2023
PRÍJMY CELKOM	3 114 550,00	3 812 426,14	3 723 186,84
z toho:			
Bežné príjmy	2 387 700,00	2 826 137,00	2 736 883,56
Kapitálové príjmy	495 000,00	613 960,00	613 974,72
Finančné príjmy	231 750,00	368 695,14	368 694,69
Príjmy rozpočtových organizácií s právnou subjektivitou	100,00	3 634,00	3 633,87

VÝDAVKY CELKOM	3 114 550,00	3 780 560,00	3 724 834,99
z toho:			
Bežné výdavky	1 221 850,00	1 413 160,00	1 376 551,09
Kapitálové výdavky	740 000,00	1 221 049,00	1 201 933,27
Finančné výdavky	0,00	53 273,00	53 272,69
Výdavky rozpočtových organizácií s právnou subjektivitou	1 152 700,00	1 093 078,00	1 093 077,94

Zdroj: krizovaves.sk

Graf 7: Výsledok hospodárenia obce Krížová Ves podľa FinStat

Zdroj: finstat.sk

Komplexný pohľad na hospodárenie samospráv podáva tzv. finančné zdravie, vypracované Inštitútom pre ekonomické a sociálne reformy (INEKO). Finančné zdravie obce poukazuje na to, do akej miery je hospodárenie udržateľné, či spôsobuje alebo nespôsobuje obci problémy. Zahŕňa viaceré kľúčové parametre finančnej stability (celkový dlh, dlhová služba, bilancia bežného účtu, záväzky po splatnosti a záväzky 60 dní po splatnosti). Samosprávy môžu dosahovať pri ukazovateli finančného zdravia hodnoty v intervale 0 – 6 bodov. Finančné zdravie obce Krížová Ves od roku 2020 zobrazuje Tabuľka 13.

Tabuľka 13: Hodnotenie finančného zdravia obce Krížová Ves

ROK	Hodnotenie celkom/ Štruktúra hodnotenia	
2023	5,3 z max. 6 Výborné Celkový dlh Dlhová služba Bilancia bežného účtu Záväzky po splatnosti k príjmom Záväzky aspoň 60 dní po splatnosti 6,0 6,0 3,8 6,0 6,0 0 - najhoršie najlepšie - 6	
2022	5,4 z max. 6 Výborné Celkový dlh Dlhová služba Bilancia bežného účtu Záväzky po splatnosti k príjmom Záväzky aspoň 60 dní po splatnosti 6,0 6,0 3,9 6,0 6,0 0 - najhoršie najlepšie - 6	
2021	5,5 z max. 6 Výborné Celkový dlh Dlhová služba Bilancia bežného účtu Záväzky po splatnosti k príjmom Záväzky aspoň 60 dní po splatnosti 6,0 6,0 4,2 6,0 6,0 0 - najhoršie najlepšie - 6	
2020	5,5 z max. 6 Výborné Celkový dlh Dlhová služba Bilancia bežného účtu Záväzky po splatnosti k príjmom Záväzky aspoň 60 dní po splatnosti 6,0 6,0 4,4 6,0 6,0 0 - najhoršie najlepšie - 6	

Zdroj: hospodarenieobci.sk

Súčasnú zariadenia verejnej správy a administratívy v obci Krížová Ves reprezentuje obecný úrad. Obecný úrad je výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu obce. Obecný úrad zabezpečuje organizačné a administratívne veci obecného zastupiteľstva a starostu obce, ako aj orgánov zriadených obecným zastupiteľstvom. V Krížovej Vsi je zvolených 9 poslancov

obecného zastupiteľstva. V komunálnych voľbách v roku 2022 boli na štvorročné obdobie (t. j. do roku 2026) za predstaviteľov obce Krížová Ves zvolení starosta a poslanci podľa Tabuľky 14. Hlavný kontrolór obce sa volí na 6-ročné obdobie. Volí a odvoláva ho obecné zastupiteľstvo. V Krížovej Vsi je toho času hlavným kontrolórom Ing. Stanislav Novajovský. Obec vyhlásila výberové konanie na túto funkciu, pretože od poslednej voľby uplynulo 6-ročné obdobie.

Tabuľka 14: Predstavitelia obce Krížová Ves

starosta	Jozef Grivalský
poslanec a zástupca starostu obce	Ing. Mgr. Peter Venglik
poslanec	Pavol Bujňák
poslankyňa	Marta Bujňáková
poslankyňa	Radomíra Gažíková
poslanec	Lucián Grivalský
poslanec	Jakub Horváth
poslankyňa	Bc. Zdenka Horváthová
poslanec	Mgr. Sebastián Malák
poslanec	Bc. Peter Židek

Zdroj: krizovaves.sk

Obecný úrad je výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu, avšak bez právnej subjektivity. Vykonáva administratívne, odborné a organizačné práce súvisiace s plnením úloh samosprávy obce. Jeho prácu organizuje a vedie starosta, organizačný poriadok obecného úradu schvaľuje obecné zastupiteľstvo.

Niektorá špecializovaná agenda je pre občanov obce Krížová Ves zabezpečovaná mimo obce Krížová Ves, podľa Tabuľky 15.

Tabuľka 15: Príslušnosť obyvateľov obce k úradom Špecializovanej štátnej správy

matričný úrad	Mestský úrad Spišská Belá	Petzvalova 18
daňový úradu	Daňový úrad Prešov, pobočka Kežmarok	Južná 2
stavebný úrad	Spoločný stavebný úrad Kežmarok	Hlavné námestie 1
polícia SR	Obvodné oddelenie Policajného zboru Spišská Belá	Štefánikova 43
okresný úrad	Okresný úrad Kežmarok	Dr. Alexandra 62
hasiči	Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru v Kežmarku	Huncovská 38
úrad práce	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, pracovisko Spišská Belá	Petzvalova 37

Zdroj: vlastné spracovanie

2.4 Identifikácia výziev, limitov a problémov z vonkajšieho prostredia

Primárna analýza má v tejto časti identifikovať hlavne také faktory z vonkajšieho prostredia (vrátane globálnych trendov), ktoré na územnú samosprávu vplyvajú naprieč všetkými úrovňami – regionálnou, národnou a nadnárodnou. Pri analýze vonkajšieho prostredia je dôležité zohľadniť vplyv faktorov v politickej, ekonomickej, technologickej aj sociálnej oblasti na miestny rozvoj. Jednotlivé faktory sa vzájomne ovplyvňujú a nemožno ich posudzovať oddelene.

Na celosvetovej úrovni môžeme považovať za najvýznamnejšie faktory globalizačné zmeny svetovej ekonomiky, klimatické zmeny a tiež hospodárske a spoločenské dopady globálnych kríz.

Medzi sociologické faktory, ktoré majú vplyv na vývoj spoločnosti patria hlavne demografické zmeny (starnutie populácie), ale aj zmeny v životnom štýle (rýchle životné tempo, viac stresu a menej pohybových aktivít, konzumný spôsob života, zhoršujúci sa zdravotný stav populácie, zvyšovanie kriminality).

Z technologického hľadiska informatizácia spoločnosti spôsobuje, že informácie z akejkoľvek oblasti sú šírené, dostupné a poskytované aj s využitím telekomunikačných technológií. Technologický pokrok sa tak zrýchlil, že fyzický svet je už neoddeliteľný od digitálnej zložky.

Z regionálneho hľadiska je nevyhnutné brať do úvahy predovšetkým rozvojové potenciály, výzvy, limity a problémy vyplývajúce z vývoja v Prešovskom kraji.

Výhodná je hlavne poloha z hľadiska cestovného ruchu. Prítomnosť národných parkov a tiež kultúrnych pamiatok v regióne má veľký potenciál. Akceleračným prvkom rozvoja kraja môžu byť: klimatické podmienky, geotermálne vody, málo znečistené ovzdušie, priaznivé podmienky na rozvoj vidieckeho turizmu a agroturizmu, ale aj cykloturistiku. K výzvam a potenciálom patria investície z Plánu obnovy a odolnosti EÚ ako aj možnosti spolufinancovania rozvojových aktivít zo zdrojov EÚ a iných dotačných titulov.

Na druhej strane si treba uvedomovať aj problémy a limity Prešovského kraja. Najväčším problémom je najvyššia miera nezamestnanosti v rámci Slovenska a významný podiel marginalizovaných rómskych komunít. Chýbajú tu kapacity dostupného sociálneho bývania pre sociálne slabé skupiny obyvateľstva. Problémom je tiež nevyhovujúce cestné prepojenie kraja.

Vonkajšie prostredie obce Krížová Ves je určované Európskou úniou a legislatívou SR. Slovenská republika má schválený Národný program reforiem SR 2024, ktorý popisuje reformné snaženie vlády SR v kľúčových štrukturálnych oblastiach. Jeho cieľom je poskytnúť ucelený prehľad o realizovaných a plánovaných opatreniach, ktorými SR reaguje na špecifické odporúčania Rady EÚ pre Slovensko a zároveň slúži aj ako nástroj na komunikáciu plnenia cieľov Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj a Európskeho piliera sociálnych práv. Vzhľadom na to, že v súčasnosti je reformné úsilie sústredené v Pláne obnovy a odolnosti SR, Národný program reforiem SR 2024 sa venuje opatreniam a postupu v ich napĺňaní.

Tabuľka 16: Opatrenia z Plánu obnovy a odolnosti SR relevantné v prostredí obce

<i>Opatrenia pre Verejné financie</i>	<i>Blížší popis opatrenia</i>
Limity verejných výdavkov v rozpočte 2024-2026	Limity verejných výdavkov neboli prerokované výborom pre oblasť financií a rozpočtu ani výborom pre oblasť hospodárskych záležitostí a ani schválené v pléne NR SR. Z tohto dôvodu neboli limity premietnuté do rozpočtu verejnej správy na roky 2024 až 2026.
Uplatňovanie metodiky postupov pri príprave a prioritizácii investícií	Príprava a hodnotenie všetkých relevantných verejných investičných projektov sa vykonáva v súlade s metodikou harmonizujúcou prípravu a prioritizáciu. Hodnotenie vykonáva Ministerstvo fin. SR pri všetkých nových investičných projektoch nad 1mil. eur.
Implementácia tvorby rozpočtu na základe scenárov nezmenených politík vyplývajúcej z novely zákona o rozpočtových pravidlách	Súčasťou novely zákona o rozpočtových pravidlách schválenej NR SR v marci 2022 bola tvorba tzv. NPC scenárov (scenár nezmenených politík) ako východisko pre zostavovanie rozpočtu verejnej správy. NPC scenáre sa zostavujú a v niektorých prípadoch (SP, železničné spoločnosti, oblasť osobných výdavkov ŠR a výdavky samosprávy) boli použité pre stanovenie limitov výdavkov v rámci návrhu rozpočtu verejnej správy na roky 2024-2026.
Zníženie daňovej medzery na DPH a zlepšenie efektívnosti výberu	Prostredníctvom legislatívneho definovania daňového podvodu v spojení so softwarningovými upozorneniami v štýle „trikrát a dosť“ sa umožní ľahšie vyhodnotenie účasti na podvode, čo má tendenciu podporiť psychologický efekt plnenia si daňových povinností.
Zefektívnenie procesov vymáhania daňových nedoplatkov	Zákon o správe daní (daňový poriadok) sa v časti upravujúcej vymáhanie nedoplatkov novelizuje s cieľom zvýšenia objemu vymožených a uhradených nedoplatkov, zníženia celkového objemu evidovaných nedoplatkov, zvýšenia efektivity vymáhania a zabezpečenia rozvoja IT podpory exekútorov.
Zasielanie údajov z faktúr daňových subjektov (eFaktúra)	E-faktúra predstavuje informačný systém na predkladanie faktúr v elektronickej podobe. V nadväznosti na iniciatívu EK „DPH v digitálnom veku“ sa očakáva pokračovanie v príprave implementácie tohto systému na národnej úrovni, a to na základe legislatívneho rámca schváleného EÚ.
<i>Opatrenia nad rámec Plánu obnovy a odolnosti SR</i>	<i>Blížší popis opatrenia</i>

Pripraviť návrh novely ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti (úprava dlhovej brzdy)	Aplikačná prax dlhovej brzdy poukázala na potrebu viacerých zmien. Navrhuje sa prechod zo sledovania hrubého dlhu na sledovanie čistého dlhu s cieľom efektívneho riadenia likvidity sektora verejnej správy.
Zosúladenie národných limitov verejných výdavkov s novými fiškálnymi pravidlami EÚ	V prípade požadovanej ročnej konsolidácie budú nové fiškálne pravidlá prísnejšie ako národné pravidlá vychádzajúce z limitov verejných výdavkov. V roku 2030 by Slovensko podľa odhadov malo dosiahnuť vyrovnaný rozpočet.
Skvalitnenie elektronických služieb a podpora klientom orientovaného prístupu vo finančnej správe	Opatrenie reaguje na výzvu daňových subjektov, aby sa finančná správa stala modernou organizáciou a priniesla subjektom služby, ktoré iné inštitúcie už dávno využívajú (vkladanie QR kódov do výstupných dokumentov FS). Cieľom opatrenia je zníženie počtu chýb pri platbe daní, poplatkov alebo pokút na strane daňového subjektu. Zároveň sa týmto opatrením zrýchli práca subjektov, čo v konečnom dôsledku prinesie pozitívnu spätnú väzbu z ich strany. Opatrenie zahŕňa aj predvyplnenie daňových priznaní fyzickej osoby poberajúcej príjmy zo závislej činnosti a zrušenie povinnosti zamestnávateľa vykonať ročné zúčtovanie dane zo závislej činnosti.
Skvalitnenie elektronických služieb vo finančnej správe pre oblasť colnú	Colné orgány sú primárne zodpovedné za dohľad nad medzinárodným obchodom Únie, a tým prispievajú k spravodlivému a otvorenému obchodu, k vykonávaniu vonkajších aspektov vnútorného trhu, spoločnej obchodnej politiky a ostatných spoločných politík Únie, ktoré majú vplyv na obchod a na celkovú bezpečnosť dodávateľského reťazca. Colné orgány zavedú opatrenia zamerané najmä na: a) ochranu finančných záujmov Únie a jej členských štátov; b) ochranu Únie pred nespravodlivým a nezákonným obchodom pri podpore legitímnej obchodnej činnosti; c) zaistenie bezpečnosti a ochrany Únie a jej obyvateľov a ochrana životného prostredia v prípade potreby v úzkej spolupráci s inými orgánmi; d) udržiavanie náležitej rovnováhy medzi colnými kontrolami a uľahčením legálneho obchodu.
Opatrenia pre Vzdelávanie	Bližší popis opatrenia
Zavedenie právneho nároku na miesto v materskej škole od troch rokov	Novela školského zákona schválená NR SR zavádza univerzálny právny nárok na miesto v materskej škole pre deti od 4 rokov od šk. roku 2024/2025 a následne od dovŕšenia 3 rokov od šk. roku 2025/2026.

Nové vymedzenie konceptu špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb a príprava sprievodných metodických materiálov pre pedagogických zamestnancov, odb. zamestnancov a vedenie škôl	Prijatím nového školského zákona a novely zákona o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení, sa definujú deti a žiaci zažívajúci prekážky v prístupe k výchove a vzdelávaniu a stanovuje sa ich nárok na vzdelávaciu podporu prostredníctvom osobitných podporných opatrení.
Zvýšenie počtu vyškolených pedagogických a odborných zamestnancov	Prostredníctvom programov profesijného rozvoja a iných informačných aktivít bude vyškolených 10 000 pedagogických a odborných zamestnancov.
Nadobudnutie účinnosti právnych predpisov, ktorými sa vytvára komplexný systém poradenstva	Pozostáva z novovytvorených centier poradenstva a prevencie, ktoré poskytujú odborné činnosti bez vymedzenia zamerania na cieľové skupiny podľa zdravotného znevýhodnenia, pričom odborné činnosti sa realizujú v úzkej spolupráci podporných tímov v školách a v školských zariadeniach, vrátane novovytvorených špecializovaných centier poradenstva a prevencie. Od 1.1.2024 je financovanie poradenských zariadení jednotné a hradené zo štátneho rozpočtu.
Zvýšenie podielu optimalizovaných odborov nižšieho stredného vzdelania a implementácia nástrojov na prevenciu predčasného ukončovania školskej dochádzky	Hlavným cieľom opatrenia je celkové zníženie miery predčasného ukončovania školskej dochádzky a špecificky v populácii žiakov so znevýhodnením, ktorí sú predčasným ukončením školskej dochádzky nadmerne ohrození.
Zavedenie desegregačných štandardov - fáza 1	Definícia segregácie v šk. zákone jednoznačne určuje, aké konanie a opomenutie sa považuje za segregáciu, čím sa predchádza rôznym interpretáciám. Metodické materiály poskytujú usmernenia pre prevenciu a odbúravanie segregovaného vzdelávania pre jednotlivých aktérov vzdelávania.
Zavedenie desegregačných štandardov - fáza 2	Účelom opatrenia je uplatňovanie desegregačných štandardov vo všetkých školách. Pripravuje sa národný projekt desegregácie, ktorého súčasťou bude aj tvorba desegregačných školských plánov.
Zavedenie definície štandardov debarierizácie, vytvorenie manuálu debarierizácie a zmapovanie potrieb škôl na všetkých stupňoch vzdelávania	Vymedzili sa štandardy debarierizácie tak, aby zodpovedali skutočným potrebám detí, žiakov a študentov so zdravotným znevýhodnením a rešpektovali princípy univerzálneho dizajnu. Pripravila sa analýza aktuálneho stavu debarierizácie v školách vo vzťahu k zavedeným štandardom a na jej základe sa určili priority.

Schválenie kurikula základného vzdelávania	Cieľom je dosiahnuť implementáciu nového kurikula u minimálne 30 % verejných základných škôl do konca roka 2025.
Vybudovanie regionálnych centier kurikulárneho manažmentu a podpory škôl	Úlohou je poskytovať asistenciu pri zavádzaní zmien - vykonávajú mentoring, poradenstvo a konzultačné činnosti počas prechodu na nové kurikulum.
Nadobudnutie účinnosti legislatívnych zmien, ktoré majú posilniť kvalitu zručností pedagogických a odborných zamestnancov a motivovať ich k celoživotnému profesijnému rozvoju	Súčasná príprava učiteľov je nevyhovujúca a nekopíruje potreby školskej praxe. Učiteľské programy vytvárajú kombinácie predmetov bez možnosti špecializovať sa na širšie vzdelávacie oblasti (prírodné vedy, sociálne vedy), čo je predpokladom na úspešnú implementáciu nového kurikula.
Zvýšenie percentuálneho podielu vyškolených učiteľov, najmä v príprave na nové kurikulum, inkluzívnom vzdelávaní a digitálnych zručnostiach	Do 31. decembra 2023 sa malo vyškoliť aspoň 55 % pedagogických a odborných zamestnancov. Aktuálna hodnota plnenia cieľa je zatiaľ nižšia ako sa predpokladalo (približne 45 %). Ide o však o odhad, nakoľko ešte prebieha proces zhromažďovania dát o absolvovaných školeniach
Zvýšenie percentuálneho podielu škôl s plným vstupným digitálnym vybavením	Cieľom je zvýšiť podiel škôl s plným vstupným vybavením z 30 % na 90 % do konca roka 2026. Projektová dokumentácia bola schválená MIRRI SR v apríli 2023, momentálne sa realizuje zber dát zo škôl. Posunu cieľa o jeden rok. Investícia je v omeškaní.
<i>Opatrenia z Plánu obnovy a odolnosti SR</i>	<i>Bližší popis opatrenia</i>
Dobudovanie kapacít materských škôl pre uplatnenie práva na prijatie dieťaťa na predprimárne vzdelávanie	Dobudovaním kapacít materských škôl sa vytvoria podmienky na uplatnenie právneho nároku na predprimárne vzdelávanie pre deti od štyroch rokov a následne od dovŕšenia troch rokov veku.
Nový normatívny systém financovania predprimárneho vzdelávania a zvýšenie miery zápisu 4r. detí v predprimárnom vzdelávaní	Vytvorí sa diferencovaný a transparentný systém financovania predprimárneho vzdelávania, aby sa zabezpečila stabilita, odolnosť a účelové viazanie finančných prostriedkov vyčlenených na vzdelávanie. Právna úprava nadobudne účinnosť od 1.1.2025.
Realizácia projektu budovania životných situácií v oblasti materskej, základnej a strednej školy	Riešenia životných situácií na základe integrovaných eGovernment nástrojov s cieľom znížiť administratívnu záťaž pred nástupom na MŠ, ZŠ a SŠ. Zároveň bude vytvorená centralizácia informácií pre rodičov/zákonných zástupcov, mapa školských zariadení, elektronizácia prihlášok na MŠ, ZŠ, SŠ, zdravotných potvrdení a register dosiahnutého vzdelania.

<i>Opatrenia nad rámec Plánu obnovy a odolnosti SR</i>	<i>Bližší popis opatrenia</i>
Optimalizácia siete škôl a školských zariadení pre potreby 21. storočia	Umožní zvýšiť efektívnosť, účelnosť a kvalitu vzdelávania, vytvorí transparentné kritériá pre zriaďovateľov škôl, aj pravidlá zaraďovania do siete a vyradovania z nej. Upraví sa postavenie Štátnej šk. inšpekcie a posilní sa dôraz na podporu škôl a učiteľov.
Motivačné odmeňovanie v školstve	Zavedenie regionálnej diferenciacie v odmeňovaní zamestnancov v školstve a zatraktívnenie učiteľstva v nedostatkových aprobáciách povedie k riešeniu nedostatku zamestnancov v školstve v regiónoch alebo učiteľov v nedostatkových špecializáciách.
Digitálna transformácia vzdelávania v základných školách	Cieľom reformy je podporiť systematickú digitálnu transformáciu vzdelávania a škôl a synergicky nadviazať na dokončené a prebiehajúce investície do digitálnej infraštruktúry. Východiskom je zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti pozície školského digitálneho koordinátora a legislatívne vymedzenie pozície správcu školskej počítačovej siete
Povinné vzdelávanie pre deti cudzincov	Zavedie sa povinnosť a nastaví sa pravidlá povinného vzdelávania pre deti cudzincov vrátane primeranej jazykovej podpory poskytovanej v školách. Reforma podporí integráciu osôb prichádzajúcich do SR a vytvorí predpoklady pre úspešný vstup na trh práce.
<i>Opatrenia pre Produktivitu: Výskum, vývoj, inovácie a digitalizácia</i>	<i>Bližší popis opatrenia</i>
Digitalizácia procesov verejného obstarávania prostredníctvom jednotnej elektronickej platformy	Prináša možnosť automatizácie zadávania a vyhodnocovania zákaziek pre všetky nákupy tovarov, služieb a stavebných prác v podlimitných zákazkách čím sa zabezpečuje zvýšenie transparentnosti.
Vyškoľenie seniorov a znevýhodnených osôb v oblasti základných digitálnych zručností	Na základe pilotného projektu a jeho odporúčaní je potrebné zlepšiť digitálne zručnosti 105 440 starších ľudí a znevýhodnených osôb. To sa dosiahne dokončením programu školenia a distribúciou dotovaného vybavenia.
<i>Opatrenia nad rámec Plánu obnovy a odolnosti SR</i>	<i>Bližší popis opatrenia</i>
Zjednodušenie prístupu občanov a podnikateľov k elektronickým službám štátu	Realizácia aktivít na zvyšovanie informovanosti občanov a podnikateľov o spôsobe prístupu k elektronickým službám štátu formou novej navigácie v kontexte riešenia životných situácií. Výsledkom bude skrátenie času potrebného na vybavenie úradných

	úkonov v rámci životných situácií, výrazná redukcia administratívnej záťaže kladenej na občanov a podnikateľov pri kontakte so štátom a zefektívnenie komunikácie medzi úradmi a koncovými používateľmi.
Opatrenia pre Trh práce, sociálne veci a bývanie	Bližší popis opatrenia
Úprava valorizačného mechanizmu životného minima	Úprava súm životného minima - od 1.7.2023 sa sumy životného minima násobia už len koeficientom rastu životných nákladov nízkopríjmových domácností. Na základe rovnakého koeficientu boli upravené aj sumy pomoci v hmotnej núdzi.
Koordinácia verejných politík na prevenciu a ukončovanie bezdomovstva - prijatie stratégie a akčného plánu	Národná koncepcia prevencie a ukončovania bezdomovstva bola prijatá v apríli 2023. V súčasnosti sa vypracúva prvý Akčný plán, ktorý reflektuje potrebu vytvorenia samostatného subjektu (organizačnej zložky) koordinujúceho politiky zamerané na bezdomovstvo.
Koordinácia verejných politík na prevenciu a ukončovanie bezdomovstva - vytvorenie nadrezortného útvaru	Vytvorenie organizačnej zložky na koordináciu opatrení na ukončovanie problému osôb bez domova, aby sa zabezpečila efektívna spolupráca medzi rezortami, samosprávami a mimovládnyimi organizáciami.
Šanca na návrat	Zámerom projektu je resocializácia a posilnenie kľúčových kompetencií odsúdených s cieľom ich následného aktívneho začlenenia do spoločnosti. Ide o inovatívnu, komplexnú a systémovú podporu cieľovej skupiny fyzických osôb v nepriaznivej sociálnej situácii, so zameraním sa na zníženie rizika ich sociálneho vylúčenia a zlepšenie šancí tejto skupiny občanov začleniť sa na trhu práce.
Sociálne poľnohospodárstvo	Nová legislatíva vytvorí právny rámec pre inštitút sociálnych fariem, ktoré sa ako sociálne podniky môžu venovať nielen prvovýrobe, ale aj mimoprodukčnej činnosti, čím prispievajú k rozvoju vidieka a udržateľnosti pracovných miest.
Opatrenia pre Zdravie a zdravotno-sociálnu dlhodobú starostlivosť	Bližší popis opatrenia
Nová koncepcia financovania sociálnych služieb	Koncepcia predstaví nový systém financovania založený na osobnom rozpočte pre odkázané osoby.
Zjednotenie posudkovej činnosti	Od roku 2024 vstupuje do platnosti nová legislatíva, ktorá zjednotí posudkovú činnosť, odstráni neefektívnosť a byrokráciu pre posudkových lekárov

	a posudzovateľov digitalizáciou činností. Zároveň sa zavedú nové kritéria odkázanosti, aby bolo posudzovanie transparentnejšie.
Rozšírenie kapacít komunitnej sociálnej starostlivosti	V roku 2023 bola vyhlásená výzva na rozširovanie kapacít pobytových služieb komunitného typu, nízkokapacitných zdravotno-sociálnych zariadení a ambulantných služieb. V roku 2024 sa má v ďalšom kole výziev zvýšiť dostupnosť nových miest pre jednotlivé služby komunitnej sociálnej starostlivosti vďaka výstavbe nových a renovácii existujúcich budov.
Opatrenia pre Zelenú transformáciu	Bližší popis opatrenia
Výstavba nových zdrojov elektriny z obnoviteľných zdrojov energie (OZE)	Cieľom je do roku 2026 vybudovať nové kapacity aspoň v objeme 120 MW.
Modernizácia existujúcich zdrojov elektriny z OZE („repowering“)	Cieľom investície je zabezpečenie modernizácie existujúcich výrobných kapacít na výrobu elektriny z OZE alebo výrobu biometánu v dôsledku pripojenia modernizovaných kapacít do sústav v rámci tohto opatrenia aspoň o 83 MW.
Zvyšovanie flexibility elektroenergetických sústav pre vyššiu integráciu OZE	Navýšenie kapacity zariadení na skladovanie elektriny aspoň o 52 MW vďaka sprevádzkovaniu nových skladovacích kapacít. Schéma podporuje inštaláciu novej kapacity batériových systémov, elektrolýzy a zvýšenie regulačného výkonu vodných elektrární.
Zosúladenie podporných mechanizmov obnovy rodinných domov	Cieľom reformy bolo vypracovanie a prijatie troch metodík na klasifikáciu pamiatkových budov s cieľom zvýšiť transparentnosť, verejnú akceptáciu a urýchliť rozhodovacie procesy PÚ SR. Ďalším cieľom bolo uľahčiť rozhodnutia o obnove a vydať na základe štandardizovaných metodík Pamiatkového úradu SR aspoň 1000 stavebnotechnických pasportov na účely diagnostiky stavebnotechnických, ako aj energetických aspektov pamiatok vo vlastníctve štátu.
Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov	Cieľom investície je zníženie energetickej náročnosti domov.
Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov - prvá fáza	Cieľom investície je do roku 2026 obnoviť aspoň 93 622 m ² historických a pamiatkovo chránených verejných budov s povinným minimálnym 30 % znížením spotreby primárnej energie.
Rozvoj cyklistickej infraštruktúry	Do roku 2026 sa do prevádzky uvedie aspoň 162 km novej cyklistickej infraštruktúry.

Reforma krajinneho plánovania	Nový zákon o krajinnom plánovaní zlepši ochranu existujúcich krajinných štruktúr, ktoré významným spôsobom prispievajú k adaptácii na zmenu klímy. Užšie sa prepojí územné a krajinné plánovanie a výraznejšie sa podporia adaptačné oparenia na zmenu klímy v krajine mimo chránených území.
Novelizácia zákona o vodách	Novela zlepši hospodárenia s vodou v krajine tým, že vytvorí legislatívny priestor a kapacity v organizáciách zodpovedných za investície, ktoré prinesú zlepšenie regulácie vodného režimu a protipovodňovej ochrany, zmiernenie dôsledkov sucha a prispesú k obnove ekosystémov a biodiverzity.
Nadobudnutie účinnosti legislatívnej zmeny zákona o vodách	Touto legislatívnou zmenou sa v prípade tepelných čerpadiel typu voda-voda zavedie oslobodenie od povinnosti odvádzať poplatok za využívanie podzemnej vody na energetické účely
Modernizácia distribučných sústav	Cieľom je dosiahnuť aspoň 469 MW kumulatívnej dodatočnej kapacity na pripojenie OZE do distribučných sústav. Očakáva sa odstránenie úzkych miest v sústavách a maximalizácia dodatočnej technickej kapacity na integráciu nových OZE.
Spustenie podpornej schémy na mobilizáciu úspor energie vo verejnom sektore	Pripravuje sa výzva v celkovej hodnote 20,4 mil. eur zameraná na podporu obnovy verejných budov prostredníctvom tzv. rýchlych opatrení ako napríklad výmena okien či osvetlenia.
Prehodnotenie rozsahu a spôsobu ochrany území ohrozovaných povodňami	Novelizovaný zákon o ochrane pred povodňami vymedzuje inundačné územia a tvorí regulačný nástroj na zákaz novej výstavby v týchto územiach.
Revízia platieb a poplatkov za užívanie vôd	Zavedie nový systém platieb za poskytovanie vodohospodárskych služieb vrátane poplatkov za vypúšťané znečisťujúce látky do vôd, čo umožní lepšie presadzovanie princípu „znečisťovateľ platí“.
Prijatie koncepcie boja proti environmentálnej protiprávnej činnosti	Koncepcia má za cieľ priniesť zefektívnenie a modernizáciu postupov kontroly a procesov vyvodzovania zodpovednosti vrátane účinnej nápravy škôd na životnom prostredí.
Opatrenia z Plánu obnovy a odolnosti SR	Bližší popis opatrenia
Vytvorenie databázy a systému výmeny údajov o energetickej hospodárnosti verejných budov	Cieľom je dokončiť zber údajov týkajúcich sa energetických certifikátov a pasportov obnovy budov v prípade aspoň 4 100 verejných budov, z ktorých aspoň

	1 000 má podlahovú plochu nad 2 000 m ² . Údaje sa nahrajú do novej funkčnej dátovej platformy.
Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov - druhá fáza	Realizácia obnovy ďalších aspoň 29 500 m ² plochy historických a pamiatkovo chránených verejných budov pre dosiahnutie konečného cieľa aspoň 123 122 m ² .
Podpora obnovy domácností ohrozených energetickou chudobou	Z celkového cieľa 3 400 obnovených RD osôb ohrozených energetickou chudobou sa do 3. štvrťroka 2025 dokončí obnova najmenej 3 060 domov.
Opatrenia nad rámec Plánu obnovy a odolnosti SR	Bližší popis opatrenia
Stratégia a akčný plán odpadového hospodárstva	Strategický rámec a akčný plán navrhne ciele a opatrenia na 10 až 15 ročné obdobie. Hlavnými cieľmi strategického rámca sú zvýšenie miery recyklácie komunálneho odpadu, a zníženie miery skládkovania.
Novelizácia zákona o ochrane prírody a krajiny	Cieľom novely zákona je predovšetkým podporiť ochranu a obnovu pozemných ekosystémov a zabezpečiť ich trvalo udržateľné využívanie. Novela sa zaoberá trvalo udržateľným manažovaním lesného hospodárstva, bojom proti dezertifikácii, a zastavením straty biodiverzity a spätnej degradácie krajiny.
Novelizácia zákona o environmentálnom fonde	Zákon sa upraví z dôvodu zefektívnenia poskytovania podpory z Environmentálneho fondu a možnosti flexibilnejšie reagovať na požiadavky Ministerstva životného prostredia SR, EÚ legislatívy a príjemcov podpory v oblasti ochrany životného prostredia.

Zdroj: vlastné spracovanie podľa Národného programu reforiem SR 2024

2.5 Výstupy SWOT analýzy pre voľbu typu stratégie

Analýza SWOT kompletizuje a zoraduje vnútorné silné a slabé stránky podniku, jeho vonkajšie príležitosti a hrozby podľa dôležitosti. SWOT analýza umožní zhodnotenie výsledkov socioekonomickej analýzy obce vo výstižnej a hutnej forme vďaka svojmu usporiadaniu do štyroch kvadrantov (silné stránky, slabé stránky, príležitosti a ohrozenia), čo je potrebné k tomu, aby bolo možné vypracovať účinnú rozvojovú stratégiu. Pomáha pružne reagovať na meniaci sa vývoj územia

prostredníctvom spätných korekcií jednotlivých identifikovaných javov, vrátane ich preraďovania do iných kvadrantov. Je východiskom pre formulovanie stratégie.

Silné a slabé stránky sú vo SWOT analýze definované ako interné faktory a kapacity, ktoré sú prínosom, alebo naopak, predstavujú nedostatky súčasného stavu. Príležitosti a ohrozenia predstavujú externé faktory a podmienky prostredia, určujú možnosti rozvoja a riziká, s ktorými treba rátať v budúcnosti. Rozdelenie položiek medzi silné stránky a príležitosti definuje, na ktorých faktoroch môže obec stavať, aktívne ich využívať a rozvíjať – a má na ne dosah (silné stránky); tiež ktoré faktory sú pre obec priaznivé, avšak nie sú stratégiou obce adresované, resp. sú mimo dosah obce (príležitosti). Členenie položiek na slabé stránky a ohrozenia určuje, aké faktory má obec odstrániť, resp. eliminovať – a má na ne dosah (slabé stránky); tiež akým ohrozeniam bude čeliť v jej ďalšom rozvoji.

Výstupom SWOT analýzy je nie len identifikácia silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození, ale aj návrh jedného zo štyroch prístupov: ofenzívnej stratégie, defenzívnej stratégie, stratégie spojenectva a stratégie úniku. Voľba prístupu závisí nie len od charakteru vízie a hlavného cieľa, priorit a jednotlivých cieľov, ale aj od východiskovej situácie a očakávaných zmien prostredia, v ktorom sa stratégia bude realizovať. Spravidla je strategický prístup kombináciou viacerých dimenzií stratégie. V súčasnosti sa v rámci rôznych prístupov presadzuje integrovaný prístup, ktorý je navrhnutý aj pre obec Krížová Ves.

Tabuľka 17: SWOT analýza PHRSR obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Environmentálna oblasť	Environmentálna oblasť
- pokojné vidiecke prostredie - vybudovaný verejný vodovod, kanalizácia, ČOV - existencia zberného dvora na triedený zber odpadu - blízkosť mesta Spišská Belá s rozvinutejšou infraštruktúrou - kvalita životného prostredia - ľahká orientácia oproti veľkému mestu - revitalizované centrum obce s parkom	- existencia divokých skládok odpadu - nedostatočná realizácia protipovodňových opatrení - neregulované miestne vodné toky - nízke povedomie o ochrane životného prostredia u občanov, prevláda nezáujem - obec nevlastní žiadne lesné pozemky - nedostatočné odvádzanie zrážkových vôd - malá miera využívania OZE

Sociálna oblasť	Sociálna oblasť
- pevné rodinné väzby, blízkosť príbuzných a známych - vysoký počet občanov v produktívnom veku - aktívne združenia - knižnica, kultúrny dom - dostupnosť materskej a základnej školy priamo v obci - vybudované športoviská - existencia sociálneho podniku - dostupnosť doplnkových služieb v blízkej Spišskej Belej	- nízka vzdelanostná úroveň a angažovanosť - nedostatok pracovných príležitostí a vysoká miera nezamestnanosti - nedostatočná propagácia obce smerom navonok - nízka ponuka služieb - chýbajúce zdravotné a opatrovateľské služby v obci - absencia denného stacionáru pre dôchodcov – miesto na stretávanie - nedostatočné kapacity nájomných bytov - vysoký počet príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít
Hospodárska oblasť	Hospodárska oblasť
- realizácia projektov - existencia sociálneho podniku - členstvo v RVC Štrba - členstvo v MAS Tatry – Pieniny LAG - historické pamiatky v obci situované na kompaktnom plošne malom území – perspektíva pre rozvoj cestovného ruchu	- chýbajúce - absencia chodníkov pre peších - zastaraný a poruchový obecný rozhlas - slabé možnosti realizácie po skončení štúdia, nedostatok pracovných príležitostí
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
Environmentálna oblasť	Environmentálna oblasť
- geografická poloha obce, jej vidiecky charakter a potenciál na podnikanie v alternatívnom cestovnom ruchu - zvyšovanie podpory využívania OZE - kompetencie samosprávy a jej angažovanosť - sebestačnejšie nakladanie s odpadom - zlepšenie životných podmienok v rómskej osade aj v obci	- perspektíva pokračovania v tvorbe divokých skládok odpadov - nedostatočné environmentálne povedomie občanov - pretlak súkromných investícií na úkor kvality životného prostredia - časté a neprehľadné legislatívne zmeny - mnoho túlavých domácich zvierat - znečisťovanie okolia vodných tokov
Sociálna oblasť	Sociálna oblasť
- využívanie programov EÚ na zvyšovanie sociálneho rozvoja	- zvyšujúci sa podiel neprispôsobivých občanov na celkovej populácii

- existencia komunitného centra - založenie záujmových združení zameraných na výchovu a vzdelávanie - rozširovanie možností využitia voľného času - existencia sociálneho podniku - vytvorenie podmienok pre bytovú výstavbu	- vysoká miera nezamestnanosti - nízka príjmová úroveň - hypermarketová kultúra - odchod mladých ľudí za prácou do iných miest, prípadne za hranice Slovenska
Hospodárska oblasť	Hospodárska oblasť
- dobudovanie prvkov technickej infraštruktúry - existencia sociálneho podniku - potenciál na rozvoj cestovného ruchu - postupné rekonštrukcie verejných budov a pamiatok - využívanie neobývaných rodinných domov na chalupárčenie - výstavba, rekonštrukcie a obnovy miestnych komunikácií, chodníkov, parkovísk	- obmedzený finančný rozpočet obce - divoká výstavba v rómskej osade - nekoordinovanosť zámerov rozvoja produktov cestovného ruchu v regióne - finančná a personálna náročnosť rozvojových aktivít - malá miera podpory obcí zo strany štátu - nevysporiadané pozemky v rómskej osade - stagnácia rozvoja

Zdroj: vlastné spracovanie

2.6 Identifikácia disparít a faktorov rozvoja

Na základe parciálnych analýz je možné identifikovať hlavné faktory a disparity rozvoja, čo zabezpečí najvyššiu adresnosť programového dokumentu. Kľúčové disparity definujú „prekážky“, ktoré je potrebné prekonať, aby bolo možné naplňať víziu a dosiahnuť všetky stanovené ciele. Disparity rozvoja ako kontrasty medzi rozvojovými potenciálmi a stavom, resp. limitmi v území sú preto osobitne dôležité pre identifikáciu resp. spresnenie výziev pre stratégiu. Faktory rozvoja určujú, ktoré impulzy sociálno-ekonomického rozvoja sa majú využívať a vytvárať na zmierenie identifikovaných disparít.

Na odvetvové (odborové a sektorové) disparity treba pozerať ako na nerovnosti, neodôvodnené rozdiely, či nezhody medzi potenciálom a jeho súčasným využitím. Ich identifikácia vychádza z porovnania zistených silných a slabých stránok, ktoré sú uvedené vo SWOT analýze. Pôsobenie silných stránok obce Krížová Ves je oslabované negatívnymi vplyvmi jej slabých stránok. Silné stránky sú potenciálom, ktorý je možné využiť pre budúci rozvoj, je ale nutné zlepšiť alebo odstrániť príslušné slabé stránky tak, aby mohli byť silné naplno využité.

Kľúčové disparity (problémy) rozvoja obce Krížová Ves:

- zlý technický stav miestnych komunikácií,
- nedostatočné environmentálne povedomie občanov obce,
- neúmerné zvyšovanie počtu marginalizovaných rómskych komunít,
- nízka podnikateľská aktivita spojená so slabým dopytom,
- nedobudovaná občianska vybavenosť,
- nízka dostupnosť služieb priamo v obci,
- nedostatočné využitie existujúceho rozvojového potenciálu obce,
- finančná náročnosť rozvojových aktivít.

Hlavné faktory rozvoja (impulzy, výzvy) obce Krížová Ves:

- proaktivita súčasného manažmentu samosprávy,
- hromadná doprava zabezpečovaná SAD Poprad, a. s.,
- dobré pokrytie územia verejným osvetlením,
- obec pripojená na elektrickú rozvodnú sieť,
- dostatočná kapacita elektrickej siete,
- vybudovaná rozvodná sieť plynu,
- zavedený separovaný zber,
- existencia zberného dvoru,
- fungujúci systém odvozu a likvidácie tuhého komunálneho odpadu,
- trasovanie hydrického biokoridoru nadregionálneho významu - rieky Poprad s množstvom vzácnych druhov fauny na kontakte obce.

Analýza problémov vychádza z vyššie popísaného stavu a potenciálu obce. Na základe popisu charakteristík súčasného stavu s ohľadom na identifikáciu a analýzu

problémov a ich príčin s prípadným zdôvodnením analýza ústi do zhrnutia spracovaného v štandardnej štruktúre metódy SWOT v Tabuľke 16.

Odhad budúceho možného vývoja obce závisí hlavne od aktívneho prístupu samosprávy a navrhovaní stratégie rozvoja. Vychádza z predpokladov implementácie nových inovatívnych prístupov a metód umožňujúcich adresnejšie a efektívnejšie usmerňovanie sociálneho, ekonomického a environmentálneho rozvoja obce, čo sa odrazí v zlepšení kvality života jej obyvateľov. Na dosiahnutie stanovených strategických cieľov je potrebné vývoj v obci smerovať k eliminácii najvýraznejších nedostatkov, problémov obce, ktoré sa odrážajú vo vyššie popísaných kľúčových disparitách. Pre ich odstránenie boli stanovené opatrenia a aktivity, ktoré zároveň smerujú k zvýšeniu kvality života a k zlepšeniu životného prostredia obyvateľov obce. Očakávaným dopadom implementácie strategického dokumentu je vyvážený a udržateľný rozvoj obce, vyššia životná úroveň aj environmentálna stabilita krajiny.

3 ROZVOJOVÁ STRATÉGIA

Definovanie rozvojovej stratégie nadväzuje na výsledky komplexných analýz na SWOT analýz, pričom sa snaží odstrániť alebo zmierniť identifikované disparity pomocou určených faktorov rozvoja. Hlavným cieľom definovania rozvojovej stratégie je určenie programovej štruktúry pre dané programovacie obdobie.

Kľúčovou fázou v procese tvorby rozvojovej stratégie je definovanie vízie a hlavného cieľa, resp. určenie priorít a strategických cieľov PHRSR opierajúc sa o výstupy prípravnej, inventarizačnej, analytickej a prognostickej fázy. Vízia a hlavný cieľ spoločne s prioritami a strategickými cieľmi tvoria jadro Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030 a predstavujú jeho strategickú časť.

Stratégia rozvoja obsahuje víziu rozvoja obce, formuláciu a návrh strategického cieľa. Pre každú oblasť rozvoja identifikuje parciálne oblasti a v rámci nich zámery a následné konkrétne opatrenia (aktivity), ktorých realizácia zabezpečí dosiahnutie vytýčených cieľov. Všetko smeruje k tomu, v čo najväčšej miere uspokojovať potreby občanov, umožňovať SMART (inteligentný, rozumný) rozvoj aktivít v jednotlivých oblastiach rozvoja a v čo najväčšej miere využívať prírodný, kultúrny a historický potenciál obce pre jej vyvážený, udržateľný rozvoj a poskytovať obyvateľom bývanie v čistom, zdravom a zelenom prostredí.

Ťažisko dokumentu vychádza z rozvojových priorít štátu a Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja PSK na roky 2021 – 2030. Zároveň berie do úvahy aj celoštátne programové dokumenty.

Tvorba programu vytvára spoločnú stratégiu samosprávy, partnerov a obyvateľov za účelom riešenia problémov tohto územia. Jeho spracovanie je inicializačným prvkom pretože na tejto báze je možno:

- vytvárať spoločnú platformu partnerstiev a správy rozvoja,
- formulovať stratégiu rozvoja a definovať jej krátkodobé a dlhodobé ciele,
- stanoviť podmienky ich zabezpečenia formou konkrétnych projektov,
- zabezpečiť spôsob kvalitného riadenia procesu rozvoja.

3.1 Vízia rozvoja a hlavný cieľ

Vízia a hlavný cieľ načrtávajú predstavu o budúcom smerovaní obce, reprezentujú pohľad na očakávaný stav v strednodobom až dlhodobom horizonte. Priority definujú kľúčové želané zmeny v kvalite života obyvateľov, ktoré majú byť dosiahnuté realizáciou stratégie PHRSR. Strategické ciele predstavujú kľúčové výsledky a výstupy nasmerované na dosiahnutie vízie.

Vízia obce Krížová Ves do roku 2030 je východiskom deklarujúcim, kam by realizácia rozvojovej stratégie v danom časovom horizonte mala dospieť, na ktoré problémové okruhy je sústredená a ako ich chce dosiahnuť. Mala by byť realistická a v nadväznosti na vytýčené významné národné ciele.

V komparácii s ostatnými členskými štátmi EÚ dosiahla SR za posledné viac ako dve dekády dynamického hospodárskeho rastu a sociálneho vývoja významný spoločenský pokrok. Postupnou realizáciou rozvojových projektov, podporných programov, vrátane štrukturálnych reforiem a systémových zmien, dochádzalo k modernizácii a modifikácii odvetvovo-sektorovej štruktúry hospodárstva, Vízia regionálneho rozvoja Slovenska je definovaná takto: **„Slovensko sa má stať krajinou s vysokou kvalitou života všetkých občanov. Každý región bude využívať svoje danosti v prospech svojho udržateľného hospodárskeho, sociálneho, environmentálneho a územného rozvoja, a tým aj Slovenskej republiky, ako vyspelého, hospodársky, politicky a sociálne súdržného členského štátu Európskej únie.“** (Zdroj: Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, strana 34).

Počas realizácie aktualizovanej Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR bude pri plánovacích procesoch uplatňovaný integrovaný prístup orientovaný smerom k udržateľnému sociálnemu, ekonomickému, environmentálnemu a územnému rozvoju regiónov. *Očakáva sa, že regióny budú schopné efektívne využívať svoj vnútorný potenciál* ako svoju konkurenčnú výhodu s cieľom zvyšovať kvalitu života obyvateľov a v rámci jednotlivých regiónov budú znižované vnútroregionálne rozdiely.

Vízia rozvoja Prešovského kraja do roku 2030 je principiálne v súlade s piliermi SMART konceptu, ktorý má ambície dosahovať prostredníctvom plánovacích dokumentov a ich implementácie pozitívne rozvojové vplyvy na prostredie, spoločnosť, ekonomiku či kultúru. Nie teda postavená len na minimalizovaní negatívnych javov na území kraja, ale usiluje o napredovanie vo všetkých oblastiach s ohľadom na potreby svojich obyvateľov. Vízia rozvoja Prešovského kraja do roku 2030 je v súlade s Víziou a stratégiou rozvoja Slovenska, ktorá vytvára jasnú predstavu, že v roku 2030 **„Slovensko sú ľudia a regióny pre ich spokojný a plnohodnotný život“**. Prešovský kraj – región poskytujúci svojim obyvateľom rovné šance a všestranné možnosti rozvoja, rozumne využívajúci svoj vnútorný potenciál pri podpore regionálnej

ekonomiky s ohľadom na udržateľné využívanie zdrojov. (Zdroj: Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja PSK 2021-2030, Strana 8 Strategicko-programovej časti).

S ohľadom na predošlý PHSR a vyššie uvedené strategické dokumenty, pristúpila obec Krížová Ves k úprave strategickej vízie na obdobie 2024 – 2030 nasledovne: *„Obec Krížová Ves bude využívať svoj vnútorný potenciál k zlepšeniu sociálnych a ekonomických podmienok života v obci, zachovať kultúrne dedičstvo, zlepšovať obecnú infraštruktúru a zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj obce.“*

Pre obdobie PHRSR obce Krížová Ves do roku 2030 je výzvou, aby bola:

- bezpečnou, dobre hospodáriacou a vhodne riadenou obcou,
- obcou aktívne podporujúcou rozvoj podnikania a kvalitnej infraštruktúry,
- obcou chrániacou a zveľaďujúcou kultúrne a prírodné dedičstvo,
- obcou uvedomelých, sebavedomých a vzdelaných ľudí, s pozitívnym a aktívnym prístupom k činnostiam na rozvoj komunity,
- obcou vhodnou pre život obyvateľov (dostatočná ponuka práce, vhodné spojenia do najbližších centier, čistá a zdravá obec).

Pre obec je možno víziu rozvoja definovať aj týmito strategickými cieľmi:

1. Zlepšenie infraštruktúry
2. Rozvoj turistického ruchu
3. Riešenie životného prostredia

Zlepšením základnej infraštruktúry dôjde k zlepšeniu kvality života obyvateľov vybudovaním plne funkčných prvkov infraštruktúry – čo vytvorí dobré podmienky pre príjemné a bezproblémové bývanie jej obyvateľov. Zároveň sa zlepší starostlivosť o ich životné potreby (sociálne, zdravotné, bytové) a zvýši ich kvalitu života podporou kultúry, športu a vzdelávania. Na základe vytvorenia týchto podmienok je možné očakávať aj spätnú väzbu a väčšiu iniciatívu obyvateľov na ďalší dynamický rozvoj obce Krížová Ves.

Rozvoj turistického ruchu vytvorí podmienky pre využívanie prírodného a ľudského potenciálu obce pre ekonomický rozvoj. Tvorba lepších podmienok v oblasti turistického ruchu prispeje k zvýšeniu ekonomickej úrovne obce. Okrem obchodného prínosu prinesie ďalší rozvoj ľudských zdrojov a následne zvýšenie kvality života.

Riešenie životného prostredia a zachovanie kultúrneho a prírodného dedičstva obce musí byť postavené na odstránení chýb z minulosti, zlepšení životného prostredia v oblasti odpadového hospodárstva, zveľadení obce a zvýšení atraktívnosti obce. Dôležitosť má aj ochrana prírodného a kultúrneho dedičstva, zabezpečenie zvýšenia povedomia obyvateľov s väzbou na cieľavedomé zveľadovanie a využívanie zdrojov. Tento strategický cieľ vedie k podpore predchádzajúcich cieľov s ohľadom na trvalo udržateľný rozvoj obce.

Vízia
<i>Obec Krížová Ves bude využívať svoj vnútorný potenciál k zlepšeniu sociálnych a ekonomických podmienok života v obci, zachovávať kultúrne dedičstvo, zlepšovať obecnú infraštruktúru a zabezpečovať trvalo udržateľný rozvoj obce.</i>
Strategický cieľ
<i>Vytvoriť podmienky pre zvýšenie kvality života obyvateľov obce, pre zvýšenie konkurencieschopnosti obce a udržateľnej ekonomickej výkonnosti pri rešpektovaní vidieckeho rázu obce.</i>

Strategický cieľ sa bude dosahovať prostredníctvom špecifických cieľov, ktoré sa budú naplňovať na základe stanovených opatrení a aktivít zaradených do prioritných oblastí:

1. *Hospodárska oblasť*
2. *Sociálna oblasť*
3. *Environmentálna oblasť*

3.2 Systém cieľov a indikátorov

Systém cieľov je detailnejšie popísaný v Tabuľke 18. V ďalšej časti je popis intervenčnej logiky s identifikáciou väzby na ostatné ciele PHRSR.

Tabuľka 18: Prioritné oblasti, špecifické ciele a opatrenia PHRSR obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030

PTIORITNÉ OBLASTI	ŠPECIFICKÉ CIELE	OPATRENIA
1. Hospodárska oblasť	1.1 Zvýšenie efektivity hospodárenia a príjmov obce	1.1.1 Rozšírenie existujúceho, resp. zriadenie (výstavba) nového obecného cintorína
	1.2 Spolupráca s miestnymi a regionálnymi aktérmi na rozvoji turistickej infraštruktúry a služieb pre turistov	1.2.1 Podporovať vznik a prevádzku turistickej infraštruktúry pre poskytovanie komplexných služieb
	1.3 Aktívna činnosť pri vytváraní a propagácii produktov cestovného ruchu v rámci obce i širšieho regiónu	1.3.1 Vytvorenie a správa turistických a náučných chodníkov v obci a jej okolí 1.3.2 Vytvoriť zázemie a podmienky pre rozvoj agroturistiky 1.3.3 Aktívne zapájanie sa do projektov a komunikácie za účelom spolupráce všetkých subjektov oblasti Kežmarok a okolie v cestovnom ruchu 1.3.4 Vytvárať nové komplexné produkty CR využívajúc prírodné danosti a históriu územia

	1.4 Zabezpečenie dostatočných kapacít a moderného vybavenia priestorov v predškolskom i školskom vzdelávaní	1.4.1 Vytvorenie a vybudovanie oddychových zón v areáli základnej školy
	1.5 Využívanie a podpora realizácie neformálneho vzdelávania vo všetkých vekových kategóriách	1.5.1 Vybudovanie športového/detského ihriska v areáli novej materskej školy 1.5.2 Podporovať záujmové združenia poskytujúce neformálne vzdelávanie
	1.6 Realizácia opatrení otvorenej verejnej správy využívajúcej moderné informačné prostriedky	1.6.1 Zvýšenie počtu služieb obecného úradu poskytovaných občanom elektronicky
	1.7 Vytvorenie podmienok na aktívne využívanie elektronických služieb samosprávy	1.7.1 Zapojenie sa do projektov elektronizácie služieb samosprávy (napr. Dátové centrum obcí a miest) 1.7.2 Zabezpečiť školenia zamestnancov obecného úradu a podriadených organizácií pre prácu s informačnými technológiami 1.7.3 Zabezpečenie „mapovej služby“ obce pre zamestnancov aj obyvateľov obce
	1.8 Zlepšenie komunikačnej a IT infraštruktúry	1.8.1 Zabezpečenie prevádzky verejnej Wi-Fi siete v centre obce
	1.9 Realizácia opatrení na aktívne znižovanie zadlženosti obce	1.9.1 Konsolidácia výdavkov obce 1.9.2 Odpredaj prebytočného majetku

	1.10 Zlepšenie výberu miestnych daní a poplatkov	1.10.1 Realizácia opatrení na zvýšenie príjmov obce prostredníctvom zlepšeného výberu miestnych daní a poplatkov 1.10.2 Podpora konania trhov v obci
1. Sociálna oblasť	2.1 Zabezpečenie možností individuálnej bytovej výstavby a komplexnej bytovej výstavby	2.1.1 Výstavba nových obecných nájomných bytových domov
	2.2 Zabezpečenie terénnej sociálnej práce prioritne pre Rómskych obyvateľov a zdravotne postihnutých občanov	2.2.1 Zabezpečenie terénneho zdravotného asistenta a vytvorenie podmienok pre jeho prácu
	2.3 Vytvorenie podmienok pre komunitnú prácu v obci	2.3.1 Výstavba komunitného (príp. aj hygienického) centra v obci
		2.3.2 Spracovanie Plánu rozvoja komunitných služieb
		2.3.3 Podpora činnosti a aktivít Dobrovoľného hasičského zboru Krížová Ves 2.3.4 Podpora verejných i neverejných poskytovateľov sociálnych služieb
	2.4 Podpora práce a ponuky služieb pre dôchodcov	2.4.1 Zriadenie zariadenia pre seniorov (denný stacionár alebo domov dôchodcov)
	2.5 Podpora práce organizácií pracujúcich s ostatnými znevýhodnenými skupinami obyvateľstva	2.5.1 Zabezpečenie bezbariérového pohybu a prístupu do verejných budov v obci

		2.5.2 Podpora záujmových združení zaoberajúcich sa prácou s telesne a duševne postihnutými osobami
	2.6 Podpora a rozvoj športu	2.6.1 Vybudovanie cyklotrasy vedúcej cez katastrálne územie obce 2.6.2 Podpora aktivít športových klubov a združení
	2.7 Podpora a rozvoj kultúry	2.7.1 Podpora aktivít organizácií pôsobiacich v oblasti kultúry
	2.8 Podpora zdravotnej starostlivosti	2.8.1 Zriadenie zdravotného strediska v obci
3. Environmentálna oblasť	3.1 Aktívna podpora skvalitnenia vodozádržných, ekologických a krajinárskych funkcií územia	3.1.1 Skvalitnenie a dobudovanie protipovodňovej ochrany obce 3.1.2 Osveta v problematike životného prostredia 3.1.3 Podpora plánovania a realizácie vodozádržných opatrení v krajine
	3.2 Spolupráca so všetkými relevantnými inštitúciami pre zachovanie a zlepšovanie ekologickej stability územia	3.2.1 Revitalizácia verejných priestranstiev, budovanie oddychových zón a obnova verejnej zelene
	3.3 Aktívna podpora a realizácia efektívneho odpadového hospodárstva	3.3.1 Rozšírenie ČOV a dobudovanie vetiev a zariadení splaškovej kanalizácie v obci 3.3.2 Vybudovanie dažďovej kanalizácie v obci a odvodnenie miestnych komunikácií

		3.3.3 Podpora a realizácia osvedy a propagácie vhodnosti separovania a recyklácie odpadov vo všetkých kategóriách obyvateľstva
	3.4 Dobudovanie a pravidelná starostlivosť o dopravnú infraštruktúru	3.4.1 Podpora a technické zázemie pre činnosť Dobrovoľného hasičského zboru Krížová Ves 3.4.2 Majetkovo-právne vysporiadanie pozemkov plniacich verejnoprospešné funkcie vrátane geodetického zamerania

Zdroj: vlastné spracovanie

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030 zahŕňa špecifické ciele ktorých cieľom je investíciami a spoluprácou zlepšiť životné podmienky obyvateľov obce a zvýšiť kvalitu ich života a vytvoriť lepšie podmienky pre rozvoj lokálneho hospodárstva. Nadväzuje na predošlý PHSR obce Krížová Ves, ktorý bol vypracovaný na roky 2015 – 2020 a nesplnené projekty z tohto obdobia využíva pri plánovaní budúcich aktivít.

3.3 Strategický prístup pre dosiahnutie vízie a hlavného cieľa, priorít a systému cieľov PHRSR

Tvorba vlastnej stratégie, teda spôsobu naplnenia vízie a hlavného cieľa, priorít a systému cieľov sa musí odvíjať od voľby prístupu a následne sa definuje postup a nástroje pre ich dosiahnutie. Voľba prístupu závisí nielen od charakteru vízie

a hlavného cieľa, priorít a jednotlivých cieľov, ale aj od východiskovej situácie a očakávaných zmien prostredia, v ktorom sa stratégia bude realizovať. Návrh jedného zo štyroch prístupov (ofenzívnej stratégie, defenzívnej stratégie, stratégie spojenectva a stratégie úniku) je výstupom SWOT analýzy. Spravidla je strategický prístup kombináciou viacerých dimenzií stratégie. Stratégia môže byť v tomto zmysle založená na maximalizácii využitia vnútorných zdrojov (ako sú fyzické, nefyzické, alebo organizačné schopnosti, dopyt, jedinečnosť/nahraditeľnosť, vhodnosť, trvácnosť), na využití spolupráce a deľby práce medzi partnerov, na zabezpečení udržateľnosti budovaním robustnosti, resp. rozvojom adaptačných schopností a flexibility v dynamicky sa meniacich a ťažko predvídateľných podmienkach, na prioritě uspokojovania dopytu, či na využití najnovších poznatkov, prístupov a technológií. V súčasnosti sa v rámci rôznych prístupov presadzujú integrované prístupy. Aby snaha rozvíjať obec dosiahla svoj maximálny potenciál, bude dôležité k nej integrovane pristupovať na základe nasledovných princípov:

- **Územná integrácia** – osvojenie si pohľadu na rozvoj územia mimo administratívnych hraníc, ale cez porozumenie prepojeniam, vzťahom a vzájomnej závislosti miestnych aktérov,
- **Tematická integrácia** – holistický a medzisektorový prístup k rozvoju územia, pri ktorom by investície do ľudského kapitálu, infraštruktúry, inovácií, služieb a pod. mali byť v jednej línii dosahovania vyššej kvality života miestnej populácie,
- **Verejno-súkromné partnerstvá** a široké zapájanie zainteresovaných aktérov – ako kľúčový aspekt pre to, aby si verejnosť osvojila rozvojový proces a spoločne si definovali želané ciele,
- **Finančná integrácia** – bude dôležité umožniť kombináciu rôznych zdrojov a zabezpečiť ich koordináciu pre dosahovanie lokálne a regionálne definovaných cieľov.

Tieto princípy sú nosnými aspektami zohľadnenými pri návrhu strategického prístupu. Zároveň je však dôležité zachovať určitú mieru flexibility stratégie, aby bola schopná adaptovať sa na neustále sa meniacu realitu.

3.4 Partneri pre implementáciu PHRSR a stratégia ich zapojenia

Prehľad partnerov pre implementáciu PHRSR a ich poloha pri implementácii stratégie:

- Obecný úrad Krížová Ves – výkonný orgán, administratívny orgán
- MAS Tatry- Pieniny LAG – regionálny koordinátor pri zapájaní sa do výziev
- Mimovládne organizácie pôsobiace v regióne – konzultačný a poradný orgán pri implementácii nástrojov (projektov) PHRSR
- Aktívny občania – konzultačný a poradný orgán pri implementácii nástrojov
- Rozvojové a konzultačné agentúry – konzultácia možností získania nenávratných zdrojov pre implementáciu nástrojov
- Orgány štátnej správy a regionálnej správy – spolupráca a konzultácie pri realizácii a implementácii nástrojov.

4 IMPLEMENTAČNÝ PLÁN A PLÁN MONITOROVANIA

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030 je strednodobý dokument, prostredníctvom ktorého sa uskutočňuje podpora rozvoja obce s dôrazom na sociálno-ekonomickú sféru, ako aj ďalšie oblasti rozvoja smerujúce k zvýšeniu kvality života obyvateľov a zachovaniu stability životného prostredia. Charakterizuje sa ako program cielených opatrení, prípadne intervencií, ktorý bol navrhnutý pre oživenie ekonomického a sociálneho rozvoja ako aj iných oblastí. Konkretizuje opatrenia na dosahovanie strategických cieľov.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja je dôležitý najmä preto, že sumarizuje základné informácie k stratégii vo všetkých súvislostiach rozvoja. Služi

ako koncepčný materiál pre formulovanie cieľov rôznych projektových zámerov pre rozvoj obce. Je tiež podkladom pre podanie žiadosti o finančnú podporu na realizáciu týchto projektových zámerov.

Zodpovednosť za plnenie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030 má obecné zastupiteľstvo a starosta obce Krížová Ves.

Dokument bol vypracovaný v súlade s požiadavkami zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, ktorý bol zmenený a doplnený zákonom č. 309/2014 Z. z. Programové a strategické ciele vychádzajú z endogénnych rozvojových faktorov nachádzajúcich sa na území obce a berú do úvahy exogénne zdroje a tendencie.

Realizačná časť PHRSR nadväzuje na programovú časť a zameriava na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie PHRSR, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce ustanovením merateľných ukazovateľov a na vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov.

Starosta s obecným zastupiteľstvom určuje postup programu, schvaľuje návrhy a projekty rozvoja. Následne hodnotí výstupy programu. Rozhoduje tiež o zmenách. Činnosťou manažmentu obce je dodržať organizačné a technické zabezpečenie programu, vykonávať fyzickú, ekonomickú a kvalitatívnu kontrolu a tiež monitoring, hodnotenie a viesť evidenciu a správy o výsledkoch. Kompetenciou obecného zastupiteľstva je aj rozhodovanie o spolufinancovaní jednotlivých projektov.

Pre obec Krížová Ves je vytvorenie a realizovanie dokumentu PHRSR vysokou prioritou. Na riadenie aktivít disponuje obec finančné aj administratívne kapacity. V prípade potreby bude tiež spolupracovať s externými odborníkmi. Obec má dostatočné materiálno-technické zabezpečenie. Má tiež dobré skúsenosti s prípravou a realizáciou množstva investičných aj neinvestičných projektov. Realizáciu činnosti PHRSR na úrovni programu dokumentuje Tabuľka 19.

Tabuľka 19: Realizácia činnosti PHRSR obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030 na úrovni programu

Činnosť	Obecné zastupiteľstvo	Starosta obce	Starosta obce	Hlavný kontrolór
<i>Financovanie</i>	schvaľuje	riadi	vykonáva	
<i>Implementácia</i>	schvaľuje	riadi	vykonáva	
<i>Hodnotenie</i>	schvaľuje	riadi	vykonáva	
<i>Monitorovanie</i>	schvaľuje	riadi	vykonáva	
<i>Kontrola</i>	schvaľuje	riadi		vykonáva

Zdroj: vlastné spracovanie

4.1 Komunikačná stratégia

Nevyhnutnosť tvorby dokumentu vychádza najmä z podpory zdrojov EÚ a štátneho rozpočtu, na ktoré sa obsah dokumentu viaže. PHRSR obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030 predstavuje nástroj komunikácie obce, pre ktorý vymedzuje hlavné problémy, identifikuje priority, riadi rozvoja a iniciuje zmeny. Realizácia aktivít akčného plánu obce v PHRSR je zabezpečená koordinovaným prístupom a spoluprácou so všetkými aktérmi regionálneho rozvoja na území obce.

Súčasťou PHRSR je aj tvorba komunikačnej stratégie. Komunikácia v obecnej samospráve s občanmi je okrem výkonných povinností pokladaná za jednu z veľmi dôležitých základných činností. Prostredníctvom komunikačnej stratégie obec nielen informuje občanov o svojej činnosti, o svojich zámeroch, plánoch a výsledkoch, ale aj získava spätnú väzbu, názory a nápady od aktívnych občanov.

Komunikačná stratégia obce vo vzťahu k PHRSR je zameraná na jej obyvateľov ako hlavnú cieľovú skupinu. Okrem občanov sa sústreďuje aj na podskupiny: zamestnanci, organizácie a partneri. Komunikačná stratégia vo vzťahu k občanom a organizáciám predstavuje zameranie sa na včasné informovanie občanov a organizácií o realizácii aktivít PHRSR v dostatočnom rozsahu a primeranou formou.

Za hlavný komunikačný nástroj sa považuje obecný rozhlas, úradná tabuľa a webová stránka obce Krížová Ves.

4.2 Monitorovanie a hodnotenie

Monitorovanie je systematický proces, ktorého cieľom je sledovať, či realizované opatrenia a aktivity sú v súlade so stanovenými cieľmi a nakoľko sa stanovené ciele napĺňajú. Monitorovanie si vyžaduje vytvoriť systém zberu, triedenia a uchovávanía relevantných informácií o vecnom a finančnom plnení programu rozvoja obce, ako aj funkčnú inštitucionálnu štruktúru schopnú tento systém napĺňať. Monitorovanie bude prebiehať na základe vopred definovaných monitorovacích indikátorov výsledku stanovených pre jednotlivé opatrenia. Údaje získané monitorovaním sa využijú na priebežné sledovanie výkonnosti – dosahovaných výsledkov.

Nastavenie systému monitorovania má teda slúžiť k hodnoteniu implementácie PHRSR na základe vyhodnotenia zvolených ukazovateľov plnenia priorít a cieľov stratégie. Využíva sa pritom systém zadefinovaných ukazovateľov ku jednotlivým cieľom, ktoré majú určené cieľové hodnoty a kritérium času na dosiahnutie očakávaných cieľových hodnôt.

Predmetom monitorovania sú teda indikátory progresu implementácie stratégie, indikátory efektívnosti a indikátory realizácie aktivít (míľniky). Indikátory efektívnosti sú definované ako pomer použitých zdrojov a dosiahnutých efektov monitorovaných prostredníctvom indikátorov progresu.

Proces monitoringu sa opiera o systém zberu a spracovania dát, ktorý bol základom aj pre analytickú fázu tvorby PHRSR a výber ukazovateľov. Pri nastavení systému monitoringu sa doplní frekvencia zberu údajov, zodpovednosť za ich zber a zodpovednosť za priebežný monitoring hodnôt jednotlivých ukazovateľov progresu a efektívnosti, ako aj míľnikov.

Proces monitorovania a hodnotenia plnenia priorít a cieľov PHRSR je nevyhnutné previazať s procesom monitorovania a hodnotenia naplňania programového rozpočtu obce v zmysle zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Záverečné účty územných samospráv predstavujú vhodný nástroj, ktorý zachytáva nielen naplňanie programového rozpočtu územnej samosprávy, ale i naplňanie implementácie PHRSR vrátane sledovania definovaných indikátorov. Vzhľadom na previazanosť procesu implementácie PHRSR s programovým rozpočtom obce, systém monitoringu bude využívať nástroje monitoringu programového rozpočtovania a to najmä „Záverečný účet“, ktorý je každoročne pripravovaný a schvaľovaný územnou samosprávou.

Zber monitorovacích indikátorov, ktoré sú uvedené v akčnom pláne sa bude realizovať a vyhodnocovať raz ročne. Raz ročne bude zhotovovaná aj monitorovacia správa o plnení v textovej a sčasti aj v tabuľkovej forme, ktorá sa bude predkladať obecnému zastupiteľstvu na prerokovanie stanoviska a následne na prerokovanie hlavnému kontrolórovi. Prehľad je uvedený v Tabuľke 20.

Hodnotenie sa vykonáva pravidelne za účelom merania efektivity voči cieľom programu. Vykonáva sa v priebehu realizácie jednotlivých projektov a po ich ukončení. Nevyhnutnou podmienkou monitoringu je organizačné a metodické zabezpečenie riešenia operatívnych problémov a z nich vyplývajúce zmenové riadenie. Je to otvorený dokument, ktorý sa má v prípade potreby aktualizovať.

Hodnotí sa relevantnosť (posúdenie vzájomnej súvislosti priorít samosprávy, zámerov a strategických cieľov), účinnosť (hodnotenie miery dosiahnutia strategických cieľov programu, širších plánovaných aj neplánovaných prínosov a pozitívnych resp. negatívnych vplyvov realizácie programu), efektívnosť a hospodárnosť (posúdenie efektívnosti vstupov k dosiahnutým výstupom, či za rovnaké vstupy bolo možné získať

vyššie výstupy, alebo či bolo možné za nižšie vstupy získať rovnaké vstupy), užitočnosť a dopad (porovnanie plánovaného, resp. dosiahnutého vplyvu cieľov programu s potrebami cieľovej skupiny), stabilita a udržateľnosť (posúdenie perspektívnosti pôsobenia očakávaných kladných zmien vyplývajúcich z realizácie častí programu po ich ukončení, či sa očakávané kladné zmeny nestanú zastaranými v krátkom časovom období).

Tabuľka 20: Vecný a časový harmonogram hodnotenia plnenia PHRSR obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030

rok	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Správa o plnení PHRSR	áno	áno	áno	áno	áno	áno
Termín spracovania monitorovacej správy	5/26	5/27	5/28	5/29	5/30	5/31
Hodnotenie:						
Plnenie výdavkov a výstupov/ operatívne návrhy	áno	áno	áno	áno	áno	áno
Hodnotenie: plnenie cieľov/ plnenie ukazovateľov/ operatívne návrhy	áno	áno	áno	áno	áno	áno
Porovnanie plánu so skutočnosťou/ merateľné ukazovatele	áno	áno	áno	áno	áno	áno
Prerokovanie správy v obecnom zastupiteľstve	áno	áno	áno	áno	áno	áno

Zdroj: vlastné spracovanie

Na konci obdobia relevantnosti PHRSR sa predloží Záverečná hodnotiaca správa, ktorá bude hodnotiť celkový dopad implementácie stratégie. Termín jej vypracovania je jún 2030.

5 PLÁN VYUŽITIA ZDROJOV VRÁTANE FINANČNÉHO PLÁNU

PHRSR obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030 predstavuje integrovanú stratégiu, ktorej implementácia zahŕňa opatrenia realizované obcou, príp. ďalšími rozvojovými partnermi.

Plán využitia zdrojov vrátane zostavenia finančného plánu implementácie stratégie je jednou z kľúčových častí podrobného plánu implementácie stratégie. V rámci tejto časti sa stanovia finančné, ľudské, priestorové, materiálne, prípadne iné zdroje, ktoré sú nevyhnutné pre implementáciu stratégie a zostaví sa plán ich nasadenia v procese implementácie PHRSR vrátane plánu využitia finančných zdrojov. Tieto plány identifikujú objemy finančných a iných zdrojov a alokujú ich podľa účelu, času a miesta ich využitia.

Finančný plán implementácie stratégie identifikuje finančné objemy, charakter, zdroje a spôsoby financovania nástrojov/projektov (vlastné zdroje, grantové schémy, pôžičky, verejné financie, súkromné zdroje a pod.). Pri projektoch/nástrojoch ktorých implementácia sa predpokladá v najbližšom rozpočtovom roku, resp. v dvoch nasledujúcich/výhľadových rokoch (v zmysle časového systému rozpočtového programovania podľa modelu na 1+2 roky) je potrebné zabezpečiť ich väzbu na programový rozpočet obce. Každý strategický i špecifický cieľ (s operatívnym charakterom), ktorého príslušné nástroje sa budú realizovať v období pokrývajúcim najbližší rozpočtový rok resp. dva výhľadové roky, musí byť reflektovaný na úrovni programu/podprogramu príslušného programového rozpočtu obce.

Navrhované opatrenia zatiaľ nie sú finančne pokryté, pretože aktuálna výška výdavkov bude nastavená až v spracovaných projektových dokumentáciách.

Na finančné zabezpečenie cieľov, úloh a aktivít bude obec využívať finančné prostriedky predovšetkým z verejných a rôznych iných zdrojov:

- z rozpočtu obce (vlastné zdroje),
- z rozpočtu Prešovského samosprávneho kraja,
- z rozpočtu mikroregiónu, z „MAS“,
- zo štátneho rozpočtu vrátane finančných prostriedkov z rozpočtových kapitol ministerstiev (dotačné tituly jednotlivých rozpočtových kapitol a Úradu Vlády SR),
- štátne účelové fondy (Environmentálny fond, Štátny fond rozvoja bývania, Recyklačný fond),
- bankové úvery,
- príspevky od právnických a fyzických osôb,
- sponzorské príspevky,
- príspevky medzinárodných inštitúcií, organizácií, nadácií a pod.,
- prostriedky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv o poskytnutí grantu uzatvoreného medzi SR a inými štátmi (Nórsky finančný mechanizmus, bilaterálne dohody, Švajčiarsky finančný mechanizmus),
- európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF), ktoré Slovensko čerpá prostredníctvom Partnerskej dohody SR:
 - operačné programy na programové obdobie 2021 – 2027
 - Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky
 - Program Slovensko 2021 – 2027
 - dotácie z Európskych fondov
 - štátny rozpočet
 - zahraničné programy
 - iné dotačné programy.

Financovanie jednotlivých aktivít bude viaczdrojové, pričom štruktúra zdrojov financovania bude závisieť od aktuálnej finančnej situácie obce a od vonkajších ekonomických podmienok. Konkrétne rozpočty budú súčasťou žiadostí o nenávratný finančný príspevok alebo žiadostí o dotácie.

Pri schvaľovaní financovania jednotlivých aktivít programu sa bude prihliadať na ich potrebu a dopad na hospodársky a sociálny rozvoj obce. Najvyššiu prioritu majú aktivity, ktoré vyplývajú priamo z legislatívy a aktivity riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu. Do druhej kategórie (vysoká priorita) sú zaradené aktivity vyplývajúce zo všeobecne záväzných nariadení, strategických dokumentov a investičné projekty s ukončenou prípravnou fázou (spracovaná projektová dokumentácia a právoplatné stavebné povolenie). Tretiu kategóriu (stredná priorita) majú projekty, ktoré majú možnosť uchádzať sa o zdroje EÚ a o zdroje zo štátneho rozpočtu. V nízkej kategórii sa nachádzajú projekty zadefinované ako zámery bez ukončenej prípravnej fázy (bez pripravenej projektovej dokumentácie). Prioritizácia a hierarchia projektov bude tvorená na úrovni obecného zastupiteľstva.

6 RIZIKÁ IMPLEMENTÁCIE A ICH PREVENCIA

V priebehu implementácie PHRSR sa môžu vyskytnúť problémy, ktoré môžu ovplyvniť dosiahnutie vízie a definovaných cieľov a tiež efektívnosť implementácie. Potenciál výskytu týchto problémov predstavuje riziko pre naplnenie stratégie, preto je potrebné identifikovať potenciálne problémy skôr než sa vyskytnú a nastaviť postupy na zníženie pravdepodobnosti ich výskytu, prípadne na minimalizáciu ich dopadov.

Pri realizácii projektov môžu nastať rôzne problémy (technické, ekonomické, sociálne, ekologické) resp. riziká. Základnou prevenciou v prvom rade je kvalitná príprava ale aj pravidelné monitorovanie a hodnotenie jednotlivých aktivít počas ich realizácie. Práve monitorovanie akčného plánu už v počiatočných štádiách môže identifikovať problémy resp. riziká a môžu sa navrhnúť opatrenia na ich odstránenie resp. zmiernenie.

K najčastejším rizikám patria:

- nekvalitná projektová dokumentácia
- chyby vo verejnom obstarávaní

- nedostatok finančných zdrojov, nezískanie NFP alebo dotácie
- nezáujem obyvateľov (potenciálnych užívateľov) atď.

Na elimináciu rizík má obec k dispozícii vždy odborné a skúsené osoby, ktoré zabezpečujú všetky náležitosti týkajúce sa správnej realizácie v súlade s platnými zákonmi a súvisiacou legislatívou, ako aj opatreniami zmlúv a pod. Obec týmto eliminuje aj riziko spojené s potenciálnymi oneskorenými procesmi.

7 ODPORÚČANIA A POŽIADAVKY VYPLÝVAJÚCE ZO SPRACOVANIA PHRSR

Pri spracovaní odporúčaní a požiadaviek vyplývajúcich zo spracovania PHRSR sa vychádza z analyzovaných potrieb a predpokladov pre rozvoj obce, ktoré prekračujú kompetenciu územnej samosprávy, resp. ktoré sa viažu na kompetencie štátnej správy v oblasti regionálneho rozvoja alebo spolupracujúcich subjektov, ktoré nie sú priamo partnermi pri tvorbe a implementácii PHRSR, napr. susediacich samospráv alebo súkromných ekonomických subjektov.

Odporúčaním pre nadradené úrovne riadenia rozvoje je priamou účelovou dotačnou politikou štátu podporiť dobudovanie základnej infraštruktúry na ochranu životného prostredia a zdravia obyvateľov a znížiť administratívnu a časovú náročnosť pre získanie financií z dotačných titulov.

Pre obec Krížová Ves ako výkonný a administratívny orgán je odporúčaním vytvoriť technické a administratívne zázemie pre implementáciu a monitoring PHRSR. Od aktívnych mimovládnych organizácií pôsobiacich v regióne sa očakáva podávanie pripomienok a návrhov k realizácii nástrojov PHRSR počas jeho implementácie. Angažovaní občania so záujmom o veci verejné môžu pôsobiť ako prospešný konzultačný a poradný orgán pri implementácii nástrojov PHRSR. Vítaná je existencia rozvojových a konzultačných agentúr, ktoré sú dôležitým partnerom pri získavaní nenávratných zdrojov.

7.1 Záverečná správa

Základnou myšlienkou Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030 je presadzovať koncept udržateľného rozvoja, zlepšovať kvalitu života obyvateľov a vytvárať podmienky pre udržateľný rozvoj obce. Spracovanie PHRSR bolo iniciované samosprávou. Uskutočnilo sa v období 7/2024 – 11/2024. Spracovanie dokumentu zabezpečil Obecný úrad Krížová Ves a koordinátorom jeho tvorby a zároveň spracovateľom je RNDr. Paula Grivalská. Starosta, zamestnanci obecného úradu a koordinátor/spracovateľ spolu pri tvorbe PHRSR úzko spolupracovali.

Metodický prístup k riešeniu programu vychádzal z aktuálnej verzie metodické príručky Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného SMART (inteligentného, rozumného) rozvoja.

Je potrebné uviesť, že PHRSR je otvorený dokument. Je možné doň operatívne vstupovať a reagovať na zmeny a nové požiadavky, aktualizovať ho podľa potreby s cieľom v maximálnej možnej miere zvýšiť životnú úroveň obyvateľov obce. Zmeny v stratégii alebo v spôsobe jej implementácie môžu byť vynútené vonkajším okolím stratégie, výsledkami implementácie PHRSR zistenými v procese monitoringu, ale môžu byť realizované aj na základe podnetu niektorého z partnerov implementácie stratégie. Navrhovaná aktualizácia dokumentu vstúpi do platnosti až po jej schválení obecným zastupiteľstvom

Úspešnosť implementácie PHRSR bude závisieť od mnohých faktorov, vo veľkej miere práve od dostupnosti dotačných zdrojov.

8 ZDROJE INFORMÁCIÍ

- Atlas krajiny Slovenskej republiky 2002
- Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021
- Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja
- Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného SMART (inteligentného, rozumného) rozvoja
- Štatistický úrad SR
- Interné materiály obce Krížová Ves
- www.krizovaves.sk
- www.enviroportal.sk
- www.statistics.sk
- www.gku.sk
- www.upsvr.gov.sk
- www.hospodarenieobci.sk
- www.mapy.cz
- www.finstat.sk
- Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja Slovenskej republiky
- Nízkouhlíková stratégia rozvoja SR do roku 2030
- Národný investičný plán Slovenskej republiky na roky 2018 – 2030
- Národná stratégia Slovenskej republiky pre bezpečnosť cestnej premávky na roky 2021 – 2030
- Stratégia hospodárskej politiky SR do roku 2030
- Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 – 2027

- Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030
- Agenda 2030
- Zelenšie Slovensko – Stratégia environmentálnej politiky SR do roku 2030 (Envirostratégia 2030)
- Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja Slovenskej republiky
- Program Slovensko 2021 – 2027
- Východiskový návrh priorít SR pre politiku súdržnosti na programové obdobie 2021 – 2027
- Východisková pozícia Slovenskej republiky k politike súdržnosti Európskej únie po roku 2020
- Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021 – 2030
- Národná stratégia regionálneho a územného rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030
- Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike
- Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2021 – 2030
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Krížová Ves na roku 2015 – 2020
- Integrovaná územná stratégia Prešovského samosprávneho kraja 2021 – 2027
- Koncepcia rozvoja cestovného ruchu v PSK
- Stratégia PSK pre mládež na roky 2023 – 2028
- Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v Prešovskom samosprávnom kraji na roky 2020 – 2025
- Plán udržateľnej mobility PSK
- Stratégia SMART PSK – kvalitnejšia budúcnosť
- Integrovaná územná stratégia PSK 2021 – 2027

- Stratégia rozvoja cyklodopravy a cykloturistiky v Prešovskom kraji
- Akčný plán najmenej rozvinutého okresu Kežmarok
- Územný plán obce Krížová Ves
- Komunitný plán sociálnych služieb obce Krížová Ves na roky 2012 – 2016
- Záverečný účet obce Krížová Ves a rozpočtové hospodárenie za rok 2023
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Krížová Ves na roky 2015 – 2020

9 ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

CR – cestovný ruch

ČOV – Čistiareň odpadových vôd

DHZ – dobrovoľný hasičský zbor

DPH – daň z pridanej hodnoty

DN – Diameter Nominal – priemer potrubia

EO – ekvivalentný obyvateľ

ES – elektrická stanica

EŠIF – Európske štrukturálne a investičné fondy

EÚ – Európska únia

FS – finančná správa

IBV – individuálna bytová výstavba

IT – informačné technológie

MAS – miestna akčná skupina

MIRRI SR – Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR

MRK – marginalizované rómske komunity

MŠ – materská škola

NFP – nenávratné finančné prostriedky

NPC – scenár nezmenených politík

NR SR – Národná rada Slovenskej republiky

OcÚ – obecný úrad

OZ – obecné zastupiteľstvo

OZE – obnoviteľné zdroje energie

PHRSR – Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Krížová Ves

PN – Pressure Nominal – menovitý tlak

PSK – Prešovský samosprávny kraj

PVPS, a. s. – Podtatranská vodárenská prevádzková spoločnosť, a. s.

PÚ SR – Pamiatkový úrad Slovenskej republiky

QR – Quick Response – rýchla odpoveď

RD – rodinný dom

VOK – veľkoobjemový kontajner

VÚC – Vyšší územný celok

SAD – Slovenská autobusová doprava

SP – Sociálna poisťovňa

STL – strednotlakový plynovod

ŠR – štátny rozpočet

SŠ – stredná škola

ZŠ – základná škola

10 ZOZNAM TABULIEK, GRAFOV A MÁP

Tabuľka 1: Proces spracovania PHRSR

Tabuľka 2: Prehľad realizovaných projektov v Krížovej Vsi od roku 2015

Tabuľka 3: Prehľad dôležitých údajov v obci Krížová Ves

Tabuľka 4: Štruktúra pôdneho fondu v obci Krížová Ves

Tabuľka 5: Štruktúra nepoľnohospodárskej pôdy

Tabuľka 6: Štruktúra poľnohospodárskej pôdy

Tabuľka 7: Štruktúra obyvateľstva Krížovej Vsi za posledné desaťročie

Tabuľka 8: Ekonomická aktivita obyvateľstva v Krížovej Vsi k 31.12.

Tabuľka 9: Index starnutia v % v obci Krížová Ves

Tabuľka 10: Porovnanie ekonomickej aktivity obyvateľstva Krížovej Vsi v roku 2019 a 2024

Tabuľka 11: Množstvá vyzbieraného odpadu v obci Krížová Ves v rokoch 2021-2023

Tabuľka 12: Rozpočet obce Krížová Ves k 31.12.2023 v eurách

Tabuľka 13: Hodnotenie finančného zdravia obce Krížová Ves

Tabuľka 14: Predstavitelia obce Krížová Ves

Tabuľka 15: Príslušnosť obyvateľov obce k úradom špecializovanej štátnej správy

Tabuľka 16: Opatrenia z Plánu obnovy a odolnosti SR relevantné v prostredí obce

Tabuľka 17: SWOT analýza PHRSR obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030

Tabuľka 18: Prioritné oblasti, špecifické ciele a opatrenia PHRSR obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030

Tabuľka 19: Realizácia činnosti PHRSR obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030 na úrovni programu

Tabuľka 20: Vecný a časový harmonogram hodnotenia plnenia PHRSR obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030

Graf 1: Trvale bývajúce obyvateľstvo v obci Krížová Ves v rokoch 2013 – 2023

Graf 2: Národnostné zloženie obyvateľov Krížovej Vsi

Graf 3: Najpočetnejšie náboženské vyznania v obci Krížová Ves

Graf 4: Vzdelanostná štruktúra obyvateľov v obci Krížová Ves

Graf 5: Vývoj zmesového komunálneho odpadu v obci Krížová Ves v r. 2021-2023

Graf 6: Vývoj v zbere triedených zložiek odpadu v obci Krížová Ves v r. 2021-2023

Graf 7: Výsledok hospodárenia obce Krížová Ves podľa FinStat

Mapa 1: Geografická poloha obce na mape Slovenska

Mapa 2: Hranice katastrálneho územia obce Krížová Ves

11 ZOZNAM DOTKNUTÝCH SUBJEKTOV

Podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení neskorších predpisov, sú strategickým dokumentom PHRSR obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030 dotknuté nasledovné subjekty:

- Prešovský samosprávny kraj – Odbor regionálneho rozvoja
- Krajský pamiatkový úrad Prešov
- Krajské riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru v Kežmarku
- Okresný úrad Prešov – Odbor starostlivosti o životné prostredie
- Okresný úrad Prešov – Odbor výstavby a bytovej politiky
- Okresný úrad Prešov – Odbor cestnej dopravy a pozemných komunikácií
- Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Poprade
- Okresný úrad Kežmarok – Odbor starostlivosti o životné prostredie
- Okresný úrad Kežmarok – Odbor cestnej dopravy a pozemných komunikácií
- Okresný úrad Kežmarok – Pozemkový a lesný odbor
- Mesto Kežmarok
- Mesto Spišská Belá
- Obec Bušovce
- Obec Jurské
- Obec Ihľany
- Obec Ľubica

12 AKČNÝ PLÁN

Súčasťou tvorby PHRSR obce Krížová Ves na roky 2024 – 2030, ktorý obsahuje opatrenia, prostredníctvom ktorých sa naplňajú jednotlivé priority vyjadrené prostredníctvom strategických cieľov rozvoja. Všetky opatrenia sú pre obec veľmi dôležité, avšak vzhľadom na finančné a inštitucionálne vybavenie obce je potrebné naplňať ich podľa nastaveného časového harmonogramu a podľa aktuálne určených priorít obce.

Akčný plán predstavuje konkrétny harmonogram činností/projektov/aktivít súvisiacich s rozvojom obce v nadväznosti na prioritné oblasti sociálno-ekonomického rozvoja. Akčný plán vychádza zo stratégie, je jej logickou súčasťou a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych projektov a aktivít. Je spracovaný pre jednotlivé prioritné oblasti a obsahuje aj predpokladané termíny plnenia jednotlivých úloh, zoznam inštitúcií zodpovedných za ich plnenie a predpokladané náklady.

Harmonogram realizácie jednotlivých cieľov a priorít, ktoré sú opísané v tomto PHRSR je viazaný na možnosť čerpania finančných prostriedkov z jednotlivých rozpočtových kapitol obce, účelovo viazaných finančných prostriedkov alebo finančných prostriedkov z fondov EÚ a iných zdrojov. Jednotlivé etapy realizácie projektových zámerov budú pokračovať v nadväznosti na seba tak, aby sa jednotlivé fázy neprekrývali, ale priamo na seba nadväzovali a vytvorili tak ucelený harmonický celok. Harmonogram realizácie jednotlivých aktivít je spracovaný formou akčného plánu zahŕňajúceho predpokladaný rozpočet v eurách, stav pripravenosti aktivity a vytvára samostatnú prílohu v nadväznosti na túto kapitolu PHRSR.